

Årsberetning

2015

0130 Oslo

inng. Torggata.

www.pensjonistforbundet.no

www.facebook.com/pensjonistforbundet/

1 Innledning	7	#slengpåengamling	40
		Brukerkurset «Du kan du også»	41
2 Organisasjonen	10	Lokale saker	42
Landsmøte med diskusjon og duell	12	Storefjellsmarsj	42
Sterkt engasjement for nytt handlingsprogram	14	Busstur i Lofoten	42
Ny organisering – nye vedtekter	14	Sarpsborg pensjonistforening	42
Pensjonistforbundets ledelse frem til landsmøtet	16	Sauherad og Nes	43
Pensjonistforbundets ledelse etter landsmøte	17	Frosta Pensjonistforening	44
Sentralstyret	17	Samarbeid om folkehelsen	44
Nordisk samarbeide	19	Langhus	44
Europeisk samarbeide	19	Møte om krigen	44
Medlemsfordeler	19		
Medlemsbladet Pensjonisten	20	5 Helse og omsorg	47
Nestor senter for seniorutvikling	20	Kjenner ikke til tannhelsetilbud	48
Vitafjord	20	Pensjonistforbundet har gitt innspill til følgende	
NAV	20	høringer:	49
Vi tok debatten	21	Høring: Prioritering av helsetjenester	49
SAKO	22	Høring: «Rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende	
Bekymringstelefonen	22	bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester -	
Einar Strands forskningsfond	23	kriterier og ventelister»	50
Resolusjoner vedtatt av landsmøtet i 2015	23	Bekymringsmelding - Utskrivning fra institusjon	51
Krever vandelsattest i helsesektoren	23	Helse- og sosialutvalget 2012 – 2015	51
		Helse- og sosialutvalget fra juni 2015	51
3 Pensjon	27	Deltagelse i råd og utvalg fra Pensjonistforbundet	51
Pensjonistforbundet nektet å signere protokollen	28	6 Aktive eldre	53
Et krafttak for de som har minst – et krav om økt minstepensjon	29	Vil skape morgendagens aktivitetssenter	54
Statsbudsjettet	30	Gårdagens helter	55
Uførereformen	31	Kollenfest!	56
Overgangsordning	31	Morgendagens aktivitetssenter i Sørlandet Helse-	
Forbundets pensjonseksperter	32	park	56
Avgitte skriftlige høringer om pensjon og skatt	33	- Takk for innsatsen	57
4 Demokrati og eldreråd	38	Pensjonistforbundet i tall	58
Bred satsing på eldreråd	38	Vedlegg	59
Velferdsteknologi	40		

1

Innledning

Borge Rørvik gikk av som leder av Pensjonistforbundet på landsmøtet i juni.
(Foto: Johnny Syversen)

Året 2015 var et sterkt, fremtidsrettet og arbeidsfullt år for Pensjonistforbundet. I meget stor grad positivt med langsiktige føringer for så vel forbundet sentralt, organisasjonen for øvrig og ikke minst sivilsamfunnet.

Landsmøtet i juni ble det naturlige samlingssted, ikke bare for tillitsvalgte, men også for landets politiske ledelse. Her ble viktige eldrepolitiske saker diskutert og votert over. Her ble mye av den politikken vi skal se fremover meislet ut. På den måten kan vi med trygghet si at Pensjonistforbundet ikke bare er med på å forme fremtidens eldreomsorg, vi skal være i fører-setet. Fire svært viktige beslutninger som ble tatt under landsmøtet vil være premissgivende for vår politiske dagsorden i tiden fremover:

- Det skal gjennomføres et krafttak for å avskaffe de uverdige forholdene som er påvist i helse- og omsorgstjenestene
- Det skal etableres et nasjonalt eldreombud, for å ivareta eldres rettigheter
- En aktiv offentlig boligpolitikk som legger til rette for at flest mulig kan bo lengst mulig i egen bolig.
- Et økonomisk krafttak for dem som har minst

blant alders- og uførepensjonister.

Slike gjennomgående beslutninger vil kreve mye av oss. Derfor har landsmøtet også vedtatt en ny og mer moderne organisasjonsoppbygging som skal gjøre veien kortere fra forslag til beslutning innad i organisasjonen. Arbeidsutvalg og forbundsstyret er byttet ut med et sentralstyre som tar løpende saker og et utvidet landsstyre som tar beslutningene i de prinsipielle sakene. Administrasjonen er i løpet av året også utvidet for å få kompetanse nok på nye spennende områder innen moderne eldreomsorg. Pensjonsområdet er utvidet for å stå sterkere på vegne av medlemsmassen.

Årets viktigste enkeltsak er utvilsomt arbeidet i forbindelse med tryggedrøftingene. Vi opplevde dessverre en handlingslammet regjering. De foretok seg ikke noe verken før eller under drøftingene som kunne gitt alders- og uførepensjonister håp om å få et anstendig trygderesultat.

Innledning

Veldig tidlig på året signaliserte vi til statsråd Robert Eriksson i Arbeids- og sosialdepartementet at trygdeoppgjøret kunne ende med negativt fortegn for alle landets pensjonister om regjeringen ikke foretok seg noe. Ingenting skjedde, og vi fikk dessverre rett. Årets trygdeoppgjør ble det første siden begynnelsen av 1980-tallet hvor prisveksten oversteg pensjonsveksten. Dette på tross av iverksettelse av ny pensjonsreform som har som intensjon at pensjoner skal reguleres med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Et fratrekkselement (0,75 prosent) skulle regulere dette. Når dette slår feil har regjeringen en mulighet i å benytte seg av kapittel 2309 «Tilfeldige utgifter» under Finansdepartementet. Dette kapittel kan brukes i forhandlinger hvor staten er part. Det valgte regjeringen ikke å benytte seg av.

Pensjonistforbundet nektet å godta drøftingene og signerte derfor ikke drøftingsprotokollen.

Senere på året la regjeringen fram forslag til Statsbudsjett for 2016. Der foreslo de å ta bort ordningen hvor staten kan benytte kapittel 2309 «Tilfeldige utgifter» i Finansdepartementet. En skjør og blodfattig drøftingsrett ble enda svakere.

Statsbudsjettet for 2016 ble en interessant og mediemessig svært god sak for Pensjonistforbundet. Regjeringen foreslo å kutte fem prosent på avkortingen av grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister. Et forslag vi støttet helhjertet og som vi har hatt som krav i mange år. Utfordringen var at svært mange miljøer mente dette var mye penger brukt på en gruppe som hadde godt med økonomiske midler fra før. Fokus burde heller vært på grupper med svak økonomi. Vi hadde som hovedkrav at det måtte tas et krafttak for dem som hadde minst å rutte med blant alders- og uførepensjonister og benyttet da anledningen til å fremme forslag om en satsning på begge områder

på bekostning av reduksjon i formueskatten. Dette fant flertallet på Stortinget interessant, og vedtaket ble at enslige minstepensjonister fikk et løft på 4 000 kroner og avkortingen av grunnpensjon for gifte og samboende pensjonister ble endret fra 85 til 90 prosent. Riktignok med en innfasing fra 1. september 2016 og med full effekt i 2017.

Gjennom året har vi for øvrig verdsatt gamle helter fra Bodø Glimt gjennom avtalen med fotballforbundet. Avtalen har i seg at vi i fellesskap skal støtte gårsdagens helter gjennom å hente fram cupvinnere i fotball 40 år tilbake i tid. Det ble en uforglemmelig opplevelse på Aspmyra og senere på hotellbankett sammen med Halvdan Sivertsen, «Bodø» og gutta fra cuplaget 1975 anført av Harald Dutte Berg.

Vi har også hedret Oddvar Brå med en plakett i Holmenkollen akkurat på det stedet han brakk staven i 1982. Anledningen var prøveprosjektet «Pensjonistenes Holmenkolldag». Et samarbeidsprosjekt mellom Pensjonistforbundet og Ski-foreningen. Et vellykket prosjekt som likevel ikke lar seg gjennomføre i 2016 grunnet manglende økonomisk støtte fra stat og kommune.

Vi har i forbindelse med landsmøtet takket av Borge Rørvik. Han gjorde en flott jobb for oss gjennom seks år som forbundsleder. Hans innsats som lim i organisasjonen står det respekt av. Det gjelder også alle de utallige møter han hadde i foreningene. Rørvik ble avløst av Jan Davidsen. Et profilert, markant organisasjonsmenneske som i alle år har vektlagt demokrati, delaktighet og medbestemmelse. Pensjonistforbundet som det eldrepolitiske verksted har med ham fått en ny dimensjon.

Harald Olimb Norman
Generalsekretær

2

Organisasjonen

Ap-leder Jonas Gahr Støre møtte FrP-leder
Siv Jensen til duell under landsmøtet.
(Foto: Johnny Syversen)

←

Landsmøte med diskusjon og duell

En politisk duell mellom finansminister og leder av Fremskrittspartiet, Siv Jensen, og Arbeiderpartiets leder, Jonas Gahr Støre, krydret et begivenhetsrikt landsmøte i Pensjonistforbundet i dagene 8. til 11. juni 2015. Politikerne maktet på ingen måte å berolige landsmøtet i spørsmål om minstepensjon og redusert kjøpekraft.

Første dag

Pensjonistforbundets 29. landsmøte ble formelt åpnet mandag 8. juni klokken 13 av forbundsleder Borge Rørvik. Han ønsket om lag 230 personer velkommen, hvorav 157 var delegater med stemmerett på landsmøtet. Blant gjestene som holdt hilsningstaler var leder av Statens seniorråd, Wenche Frogn Sellæg, og ordfører i vertskommunen Nannestad, Anne-Ragni K. Amundsen.

Landsmøtet gjorde et historisk vedtak på åpningsdagen ved for første gang i forbundets drøye 60-årige historie å velge et sentralstyre til erstatning for ordningen med forbundsstyre og arbeidsutvalg.

Av hensyn til landsmøtet videre framdrift ble

forbundsstyrets forslag om revisjon av vedtekter om organisering behandlet først. Den viktigste endringen i forslaget var å forlate den firedelte organiseringen med landsmøte, landsstyre, forbundsstyre og arbeidsutvalg, og erstatte den med en tredelt modell med landsmøte, landsstyre og sentralstyre. Forslaget ble vedtatt, slik at forbundsstyret og arbeidsutvalget ble erstattet med et nytt sentralstyre med sju medlemmer.

Forskeren Wenche Karin Malmedal fortalte om sitt forskningsprosjekt Seksuelle overgrep mot eldre i sykehjem».

20 elever fra Meråker ungdomsskole vekslet på å fortelle om sitt felles prosjekt med Pensjonist-

forbundets lokallag i Meråker. Ungdommer og eldre drar på tur sammen, lager mat til hverandre og utveksler erfaringer og synspunkter på tvers av generasjonene.

Solfrid Molland og Valentin Vasile framførte musikk med røtter i romfolket.

Andre dag

Den store begivenheten på landsmøtetets andre dag var duellen mellom Siv Jensen og Jonas Gahr Støre. Mesteparten av dagen gikk likevel med til å behandle vedtekter og innkomne forslag. Forbundsstyrets forslag til nye vedtekter og to resolusjoner ble vedtatt.

Den politiske duellen mellom Siv og Jonas ble ledet av Erik Wold. Stemningen var god, og temperaturen tidvis høy både på scenen og i salen da Wold utfordret Siv og Jonas om pensjonsreformen, trygdeoppgjøret og eldreomsorgen. Landsmøtet var ikke tilfreds med svarene politikerne ga, særlig ikke svarene omkring pensjonisters økonomiske kår. Derfor ble det etter duellen vedtatt to resolusjoner.

I den ene resolusjonen ba Pensjonistforbundet Stortinget om å nulle ut de negative konsekvensene av trygdeoppgjøret 2015, slik at pensjonistenes kjøpekraft kunne opprettholdes. Den andre resolusjonen var et krav til regjeringen om at minstepensjonen økes til 250 000 kroner, slik at minstepensjonistene kan løftes ut av fattigdom.

Mesteparten av dagen var satt av til å behandle vedtekter og innkomne forslag. Forbundsstyrets forslag til reviderte vedtekter sentralt, reviderte vedtekter for fylkesforeningene og reviderte retningslinjer for lokalforeningene, ble enstemmig vedtatt.

I tillegg startet landsmøtet på behandlingen av 115 innkomne forslag. Flere av forslagene var ivaretatt i forslaget til nytt handlingsprogram, som ble behandlet på landsmøtes tredje dag.

Landsmøtes andre dag startet med at rektor Ellinor Lauritzen og elevene Emilie Thorp Rustad og Edvard Kleven Melby fra Kulturskolen Nannestad fremførte tre musikalske innslag fra tre ulike tiår: Dolly Partons «Jolene», Ole Paus' og Jonas Fjelds

Organisasjonen

«Engler i sneen», og Ed Sheerans «Tenerife Sea». Landsmøtet fikk også en orientering om Pensjonistforbundets nettbutikk. Pensjonistforbundet og Gosh Sørlandsreklame har inngått avtale om at sistnevnte skal drive nettbutikk for forbundet. Der får man kjøpt profileringsprodukter med forbundets logo, alt fra kulepenn og termoser til sklisokker, vaffeljern og roll-ups.

Tredje dag

Jan Davidsen (65) ble valgt til ny leder av Pensjonistforbundet. Han har tidligere vært leder av Fagforbundet i 20 år (1993-2013). Han er opprinnelig brannmann og begynte sin politiske virksomhet i Brannmennenes Fagforening i (daværende) Norsk Kommuneforbund i Bergen. Davidsen har også vært medlem av sentralstyret i Arbeiderpartiet og LOs sekretariat. Han erstatter Borge Rørvik som har ledet Pensjonistforbundet i to perioder fra 2009.

Liv Thun ble gjenvalgt som første nestleder og Ragnhild Marie Hagen valgt som ny andre nestleder.

Fjerde dag

Landsmøtetets fjerde og siste dag var viet til behandlingen av nytt handlingsprogram. Det ble vedtatt to resolusjoner og forbundsstyret 2012-2015 ble takket av.

Utkastet til handlingsprogram ble gjennomgått punkt for punkt. Det var i hovedsak bred enighet om utkastet og dets prioriterte satsingsområder. Derfor ble en rekke punkter oversendt det nye sentralstyret, som fikk fullmakt til å slutføre dem.

Det ble vedtatt to resolusjoner. I den første krevde Pensjonistforbundet å få tilbake forhandlingsretten ved regulering av folketrygdens grunnbeløp og pensjoner. I den andre krevde man trygghet for omsorg - en garanti for en trygg og verdig alderdom for alle landets pensjonister.

Forbundsstyret 2012-2015 ble takket av med diplom og gaver. Forbundsstyret besto av 16 personer og er erstattet med et sentralstyre for periode 2015-2018 bestående av sju personer.

Jan Davidsen blir av mange betegnet som en brobygger.
Han ble valgt til ny forbundsleder på landsmøtet i juni.
(Foto: Johnny Syversen)

→

Sterkt engasjement for nytt handlingsprogram

Pensjonistforbundet fikk nytt handlingsprogram for 2015 – 2018 på landsmøtet på Gardermoen. Handlingsprogrammet har fire hovedsatsninger: helse og omsorg, aktive eldre, bolig og tilgjengelighet og økonomi og arbeidsliv.

Arbeidet med nytt handlingsprogram startet i 2014. Utkast til handlingsprogram ble behandlet av de besluttende organene i organisasjonen: arbeidsutvalg og forbundsstyre 17. til 19. februar 2015.

Mange forslag

Lokal- og fylkesforeninger har hatt et sterkt engasjement for nytt handlingsprogram, og arbeidsgruppen som laget forslaget, hadde brukt mye tid på å flette inn forslag innsendt fra organisasjonen. Men når landsmøtet skulle behandle handlingsprogrammet, kom det ikke mindre enn 130 nye forslag til endringer, tilføyelser og rettelser. Landsmøtet besluttet å oversende alle de 130 forslagene til nytt sentralstyre som fikk i oppgave å vurdere forslagene og vedta endelig handlingsprogram. Det ble gjort av sentralstyret 13. august.

Ny organisering – nye vedtekter

Med landsmøtet 2015 fikk Pensjonistforbundet ny organisering. Arbeidsutvalg og forbundsstyre ble erstattet av et sentralstyre. Landsstyret fortsatte som tidligere.

Det var andre nestleder Arild Øynes, Holmestrand/Postpensjonistene, som ledet vedtektsutvalget fram mot landsmøtet. Utvalget la fram forslag til nye vedtekter, der de besluttende organer ble redusert med ett nivå. I den gamle organiseringen var det et forbundsstyre med 11 representanter samt et arbeidsutvalget med fire representanter fra forbundsstyret. Dette ble erstattet med et sentralstyre på fem representanter valgt av landsmøte samt to representanter

Organisasjonen

Endelig resultat

Handlingsprogrammet er bygget opp med fire hovedsatsninger i programperioden, ett for hvert hovedkapittel. I tillegg er det kulepunkter med Pensjonistforbundet politiske standpunkter innenfor hvert underkapittel. Nytt er også at lokalforeningene har fått konkrete oppgaver å jobbe med sammen med Pensjonistforbundet.

De fire hovedsatsningene er:

Helse og omsorg: «Det skal gjennomføres et krafttak for å avskaffe de uverdige forholdene som er påvist i helse- og omsorgstjenestene.»

Aktive eldre: «Det skal etableres et nasjonalt eldreombud, for å ivareta eldres rettigheter.»

Bolig og tilgjengelighet: «En aktiv offentlig boligpolitikk som legger til rette for at flest mulig kan bo lengst mulig i egen bolig.»

Økonomi og arbeidsliv: «Et økonomisk krafttak for dem som har minst blant alders- og uførepensjonister.»

fra Fagforbundet, i tillegg til to vararepresentanter.

Andre endringer

De viktigste vedtektsendringene var rundt ny organisering. I tillegg ble formålsparagrafen, paragraf 1, endret til: «Pensjonistforbundet (pf) er en partipolitisk uavhengig landsomfattende organisasjon. Formålet er å samle alle pensjonister i ett forbund for dermed å stå sterkere sammen. Pensjonistforbundet skal ivareta medlemmenes sosiale, økonomiske, helsepolitiske og kulturelle interesser. Pensjonistforbundet skal arbeide for å skape best mulige forhold for pensjonistene og for at deres stilling i samfunnet skal bli styrket.»

Brobyggeren

For drøyt to år siden gikk Jan Davidsen såkalt over i pensjonistenes rekker. Vel, nå har han tatt det et steg videre, til toppen av Pensjonistforbundet. Det brygger med andre ord opp til bråk, til beste for landets pensjonister.

For den tidligere lederen av Fagforbundet er det på'n igjen med full møtekalender og mange saker å kjempe for. Ved siden av vervet som leder i Pensjonistforbundet, sitter han i styret i FAFO og er etter høstens valg også valgt inn i bystyret i Bergen. Selsagt har den tidligere brannmannen også et verv i byens brannkorpsforening.

– Det er ikke spesielt at pensjonister har det travelt. Når man ikke jobber lenger, så gjør man helt enkelt andre ting enn før, forkynner Davidsen.

Som leder av det største LO-forbundet, Fagforbundet, markerte Davidsen seg gjennom en rekke kampsaker der arbeidet med pensjon og avtalefesting av pensjon løp som en rød tråd.

– Å få belyst og satt utfordringer og problemer på dagsorden er viktig arbeid. Vi tar ikke avgjørelsene

i organisasjonene. Hvis jobben vi gjør i organisasjoner som vår skal skrelles ned til kjernen, så handler det om å sette dagsorden. Akkurat det synes jeg er en spennende oppgave, poengterer han.

– Vi er nødt til å ta inn over oss at mange ikke er i samme situasjon som oss selv. Økende ensomhet blant eldre er en av de største utfordringene Pensjonistforbundet må forsøke å gjøre noe med. Vi må komme med gode alternativer i politikken vår, peke på løsninger og finne alliansepartnere. Vi må rett og slett gjøre noe mer enn å prate, sier Davidsen.

Han roser Pensjonistforbundet for innsatsen med fremtidens aktivitetssentre, som han tror vil være en viktig del av svaret i fremtiden. Men han tror også at allianser med andre organisasjoner og foreninger kan bidra til å få folk ut av ensomhet.

Engasjementet blir ikke mindre når han skal snakke om Pensjonistforbundets hovedkrav, som er å løfte minstepensjonistene.

– Ingen har gått til valg på at det skal bli større forskjeller. Likevel skjer det. Ulik lønn gir ulik pensjon. De som hadde lav lønn i yrkeslivet, får også lav pensjon, og ulikhetene vokser. Særlig kvinner som har jobbet deltid blir hardt rammet, sier Davidsen, som understreker at

Pensjonistforbundet kjemper for å få tilbake forhandlingsretten.

– Den er grunnsteinen. Enten det gjelder pensjonsreformen eller organiseringen av arbeidslivet har Pensjonistforbundet en kjemperolle, sier Davidsen.

Med sin lange erfaring fra fagforeningsarbeid, er det naturlig for Jan Davidsen å trekke linjer fra arbeidslivet til pensjonisttilværelsen, å se samfunnsutfordringer i sammenheng, tenke helhet og å forsøke å bygge broer. Som i dette resonnementet: Det finnes i Norge rundt 80 000 unge mennesker som ikke kommer seg inn i arbeidslivet. Terskelen har

Pensjonistforbundets ledelse frem til landsmøtet

Første halvår 2015 besto Pensjonistforbundets ledelse av et arbeidsutvalg, et forbundsstyre og et landsstyre, i tillegg til kontrollutvalg. Arbeidsutvalget var i tillegg forhandlingsutvalg, med Freddy Lindquist, Fagforbundet, som fast møtende varamedlem. Ledelsen ble valgt på landsmøte i 2012, og satt frem til landsmøte på Gardermoen i juni 2015.

Arbeidsutvalget

Arbeidsutvalget hadde fire møter med 52 behandlede saker frem til landsmøtet i 2015. Utvalget besto av forbundsleder Borge Rørvik, Møre og Romsdal, første nestleder Liv Thun, Nord Trøndelag, andre nestleder Arild Øynes, Postpensjonistene og medlem arbeidsutvalget Bjørg Hageløkken, Fagforbundet. Disse utgjorde forbundets arbeidsutvalg og forhandlings-

blitt for høy, med de konsekvensene det kan gi både for den enkelte og for samfunnet. Kanskje et praktisk grep kan være å bygge en bro der den eldre veileder den yngre i en slags fadderordning. Altså at den eldre kompenserer for den yngre og bidrar til opplæringen. Da får den unge en vei inn i yrkeslivet, mens den eldre kanskje kan motta en assistentlønn som kan spe på pensjonen og i tillegg ha en meningsfull oppgave og en sosial ramme i livet sitt, sier forbundslederen. Han mener Pensjonistforbundet ikke bare har en viktig rolle å spille for å utjevne forskjeller, men også for å bidra til inkludering.

– Det å bety noe for andre er viktig for alle mennesker. Der er det ingen forskjell på folk. Livet ute i lokalforeningene er derfor kjempeviktig. Foreningene er sosiale møteplasser i sine lokalmiljøer og limet i Pensjonistforbundet. Det skal vi ta vare på. Så må vi også her gjøre vårt for å hjelpe folk ut av ensomhet og for å forebygge ensomhet. Jeg tror noe av nøkkelen er at folk kan føle at de får komme som de er og bidra med det de kan, forklarer han.

utvalg med ansvar for forhandlingene med regjeringen og de berørte departementer. I tillegg til disse har Øivind Hvattum Oslo, møtt i arbeidsutvalgets møter som fast møtende varamedlem.

Forbundsstyret

Forbundsstyret hadde to møter i 2015 med ti behandlede saker. Møtene har vært avholdt eksternt i forbindelse med landsstyremøtene.

Forbundsstyret besto av forbundsleder Borge Rørvik, Møre og Romsdal, første nestleder Liv Thun, Nord-Trøndelag, andre nestleder Arild Øynes, Postpensjonistene, arbeidsutvalgsmedlem Bjørg Hageløkken, Fagforbundet, forbundsstyremedlemmer: Øivind Hvattum, Oslo, Marit Dahlberg Skogen, Vest-Agder Marit Botn Lefdal, Sogn og

behandlede saker.

Fra Østfold Gerd Marie Skovdahl, Akershus Børre C. Vedam, Oslo Odd Falch, Hedmark Oddbjørg Morseth, Oppland Per Eivind Furseth, Buskerud Terje Olav Aasterud, Vestfold Else Bjørg Thorbjørn-
sen, Telemark Halvor Ellef Dalene, Aust-Agder Per Heimdal, Vest-Agder Grete Wathne, Rogaland Sven Oliver Hove, Hordaland Inger Johanne Knudsen, Sogn og Fjordane Jostein Midtbø, Møre og Romsdal Jakob Strand, Sør-Trøndelag Anne Elfrid Nordskog, Nord-Trøndelag Ole Flakken, Nordland Anne Lise Steinbach, Troms Asmund Hansen, Finnmark Olaf B. Johnsen, Fagforbundet Atle Lerøy, Fagforbundet Kari Solberg, Mesta Olav O. Lien, Postens Pensjonist-
forbund Anne Marie Hide, Statens Vegvesen Kjell Levik.

Trygghets- og tilgjengelighetsutvalget

Trygghets- og tilgjengelighetsutvalget ble nedlagt etter landsmøtet 2015. Det vil nå bli opprettet hurtig-arbeidende ad hoc-utvalg.

Kulturutvalget og frivillighetsutvalget

Kulturutvalget og frivillighetsutvalget ble nedlagt etter landsmøtet 2015. Det vil bli nedsatt ad hoc-utvalg ved behov. Trafikk og tilgjengelig saker er overført til sentralstyremedlem Oddbjørg Morseth som sammen med Tore Foss fra Mesta følger opp disse sakene.

Skirbekk, Fagforbundet. Første vararepresentant og fast møtende i sentralstyret, Sigmund Renshus, Nordland. Andre vararepresentant Sverre Manum, Rogaland.

Sentralstyret har hatt fem møter med 80 behandlede saker fra juni til desember.

Forhandlingsutvalg

Pensjonistforbundets forhandlingsutvalg består av

Fjordane, Ruth Thu, Rogaland, Leif Jernquist, Telemark, Lillian Karlsen, Troms, Svein Erik Fjeldheim, Vestfold, Gro Lande, Aust Agder, Freddy Lindquist, Fagforbundet, Erling Bakken, Yrkestrafikkforbundet, Magne Johan Furesund, Posten, Helseutvalget: Tor- Kristian Rønneberg og ansattes representant, Anne Grethe Nilsen.

Vara til forbundsstyret: Hilde Aanerud, Akershus, møter fast, Olav Sande, Hedmark, Aina Hanssen, Finnmark, Bjørn Rønhaug, Nordland, Gerd Marie Skovdahl, Østfold, Atle Lerøy, Hordaland, Anny Brenden, Oppland, Berit Lynnebakken, Fagforbundet.

Kontrollkomité

Wenche Hansgaard, Oslo, leder, Lars Braa, Sør-Trøndelag og Arna Johansen, Nordland. Varamedlem Asbjørn Vassnes, Troms, Marit Holien, Nord-Trøndelag.

Landsstyret

Landsstyret består ifølge Pensjonistforbunds vedtekter av medlemmene i forbundsstyret og de til enhver tid valgte ledere av fylkesforeningene. Dersom den valgte leder er valgt inn i forbundsstyret, trer nestleder inn i landsstyret. De kollektivt tilmeldte organisasjoner velger inn medlemmer etter gjeldende vedtekter.

Landsstyret havde to møter frem til juni, åtte

Pensjonistforbundets ledelse etter landsmøte

Sentralstyret

Sentralstyret i Pensjonistforbundet består av sju representanter og to varerepresentanter, der første varerepresentant møter fast.

Forbundsleder Jan Davidsen, Hordaland, første
nestleder Liv Thun, Nord-Trøndelag, andre nest-
leder Ragnhild M. Hagen, Oslo, styremedlemmer
Terje Olav Aasterud, Buskerud, Oddbjørg Morseth,
Hedmark, Bjørg Hageløkken, Fagforbundet og Rolv

18

- Ti prosent rabatt hos Pingvin Klima AS på kjøp av varmepumpe.
- Seks prosent rabatt med kjøp av Hyundai (bil).
- Ti prosent rabatt hos Golf Shopen.
- WK Advokatene kontorfellesskap gir rabatt på juridisk bistand.
- Møller's Omega-3 med rabatt til medlemmer.
- Aldersrabatt på briller hos Brilleland.
- 12 prosent rabatt på Sigdal kjøkken.

Medlemsbladet Pensjonisten

Til tross for en liten tilbakegang i opplagstallet i 2015, er Pensjonisten fortsatt blant de fire største fagbladene som gis ut i Norge. Det nye opplagstallet er 181 213, en tilbakegang på 2 816. Tilbakegangen skyldes i første rekke svingninger i Pensjonistforbundets medlemstall. Kontrakten med HS Media om salg av annonser til Pensjonisten ble avsluttet på slutten av 2014. Dette skapte en noe turbulent overgang for Pensjonistforbundet, Pensjonisten og ikke minst Salgsfabrikken, som overtok salgsansvaret fra 1. februar 2015. Leverandørskiftet fører til at provisjonsutbetalingen går ned fra 30 til 25 prosent, med full virkning fra og med 2016.

Redink har også i 2015 hatt ansvaret for den grafiske utformingen av Pensjonisten. Det ble i 2015 gjennomført en anbudskonkurranse om trykkingen av medlemsbladet. Aller Trykk, som la ned sin norske trykkerivirksomhet fra 1. oktober, vant i konkurranse med tre andre aktører. Pensjonisten trykkes nå i

Nestor senter for seniorutvikling

Pensjonistforbundet har siden 2009 hatt avtale med Nestor senter for seniorutvikling i Melsomvik. Pensjonistforbundet sitter i styret for senteret. Det er konsulent Harry Jørgensen som er Pensjonistfor-

Vita fjord

Pensjonistforbundet er representert med Rolf Bjørseth som styremedlem i Vita fjord AS som driver Muritunet senter for mestring og rehabilitering i Norddal kommune i Møre og Romsdal. Pensjonistforbundet, Pensjonistforbundet Møre og Romsdal, Valderøy pensjonistlag og Søre Fræna pensjonistlag eier aksjer i Vita fjord.

Taastrup i Danmark.

Xidé/Grafisk Mailing har hatt ansvaret for plastpakking og ilegging av bilag. Det er gjennomført en anbudskonkurranse om plastpakkingen av medlemsbladet. Bring Dialog Norge AS vil i løpet av første kvartal 2016 overta denne delen av produksjonen.

Pensjonisten distribueres av Posten Norge til medlemmene av Pensjonistforbundet, medlemmene av Fagforbundet, medlemmene i Postpensjonistenes Landsforbund og andre tilsluttede organisasjoner. Bladet har også ca. 1 000 abonnenter. I tillegg blir medlemsbladet sendt til aviser, bransjer, organisasjoner, enkeltpersoner, departement, samarbeidspartnere og politikerne på Stortinget.

I 2015 ble det produsert to utgaver med et sidetall på 84 sider, to utgaver med et sidetall på 92 sider og tre utgaver med et sidetall på 100 sider. Totalt side-tall for alle utgavene av Pensjonisten i 2015 er 652 mot 636 i 2014. Annonseprosenten er fortsatt 30.

bundets representant med organisasjonssekretær Rune Bugge Persson som vararepresentant. Forbundet har også faste innledere på de seniorkursene / eldreråds kurs som Nestor har gjennom året.

NAV

Pensjonistforbundet er representert i Arbeids – og velferdsdirektoratet brukerutvalg ved seniorrådgiver Eivind Frilseth og seniorrådgiver Ragnhild Nestaas som varerepresentant.

Vi tok debatten

Trygdeoppgjør, landsmøte, statsbudsjett og valgkampanje var alle saker som bidro til at Pensjonistforbundet ble synlig i media på redaksjonell plass. I tillegg hadde vi en rekke kronikker og leserbrev på trykk.

Det er et klart mål for Pensjonistforbundet å være synlig i media. Både for å profilere organisasjonen, og gjennom det tiltrekke seg nye medlemmer. Men også for å bidra til at pensjonistenes stemme blir hørt i viktige saker. Derfor har vi også bidratt med kronikker og leserbrev i både Aftenposten, Dagsavisen, Dagbladet, Bergens Tidende og VG, for å nevne noen. I tillegg til å være gjest i NRK Nyhetsmorgen, var generalsekretær Harald Olimb Norman deltaker i Dagsnytt 18, og i Debatten på NRK1 når pensjon var tema samt Dagsrevyen om ran av eldre, for å nevne noen.

10. mai avduket Oddvar Brå en plakett i Holmenkollen på stedet der han brakk staven under VM på ski i 1982. Vi fikk mye positiv oppmerksomhet både i aviser, radio og TV i forbindelse med arrangementet. «Rett opp svakhetene i reformen» var et leserbrev som sto på trykk i Aftenposten 24. februar om pensjonsreformen.

«80-åringer er ikke gått ut på dato» og «Ingen vil ha helsetapskriteriet» var to innlegg om prioriteringer innen helsesektoren som sto på trykk i Bergens Tidende i juli.

«Snubler i ironien. Mobbing er ikke kult – heller ikke av eldre» sto på trykk i Dagsavisen 10. september som et svar på et innlegg kalt «Generasjon Frekk».

«Flau smak i munnen» sto på trykk i avisa Nordland 14. juli og var et svar på et innlegg som ble kalt «Pensjonistsytet».

«Sleng på en gamling» var en kronikk i Dagsavisen 24. august når vi lanserte kampanje for flere eldre i lokalpolitikken.

«Vil ha høyere minstepensjon» sto på trykk 26.

mars i Dagsavisen, fulgt opp med to siders intervju med generalsekretæren om samme tema.

26. oktober hadde vi en kronikk i Dagsavisen om velferdsteknologi: «Vil ha airbag i pysjamasen».

Presseklipp

Vi hadde i 2015 mer enn 1 323 presseklipp, tallet er ikke utfyllende for etermedier, slik at antall saker der Pensjonistforbundet er omtalt er noe høyere. Det var flest saker i media i mai i forbindelse med trygdeoppjøret, en mindre topp i juni i forbindelse med landsmøte og i oktober i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet. Avisen Tidens Krav i Møre og Romsdal var den avisen som skrev mest om Pensjonistforbundet gjennom hele året med 40 presseklipp. Fylkesforeningen i Møre og Romsdal har gjort en solid jobb opp mot lokale medier.

Fylkesforeningene

Leserinnlegg i lokalaviser er godt stoff som blir lest. I 2015 sendte vi ut to leserinnlegg til fylkesforeningene som kunne omarbeides til lokale innlegg, ett om antall minstepensjonister utarbeidet med statistisk beregning av antallet i eget fylke, og et leserbrev om #slengpåengamling-kampanjen, vår valgkampanje. Mange fylkesforeninger lyktes med å få leserbrev på trykk i sine lokalaviser, men det er grunn til å trekke fram Rogaland, Nordland, Buskerud og Hedmark for flott innsats!

Nettsider

www.pensjonistforbundet.no, våre nettsider, hadde ingen store endringer i 2015. Trafikken er jevn på sidene. Noen fylker og lokalforeninger har gode informative undersider. Spesielt Marnardal Pensjonistforening og Sogndalen Pensjonistforening, begge i Vest-Agder, har flotte sider med informasjon fra alle aktiviteter og møter de har hatt det siste året.

Sosiale medier

Pensjonistforbundet har 14 756 følgere på Facebook ved utgangen av 2015. Det er en økning på 3 207 følgere fra året før. 66 prosent av de som følger oss på Facebook er kvinner, 65 år eller eldre, 33 prosent er menn, 65 år eller eldre. 16 prosent av følgerne er kvinner i aldersgruppen 55 til 64 år. 9 prosent er menn i alderen 55 til 64 år.

De sakene som har skapt mest engasjement på Facebooksiden i 2015 er saker om trygdeoppgjøret, minstepensjon, landsmøtet og endringer i statsbudsjettet. Høyest engasjementsrate med 18 prosent nådde saken fra 19. februar om at for første gang i

nyere norsk historie risikerer pensjonistene negativ kjøpekraft i forbindelse med trygdeoppgjøret. Like fullt nådde saken bare 11 100 personer, mens en sak fra landsmøtet fra 9. juni hadde en engasjementsrate på 9 prosent, men nådde hele 146 200 personer på Facebook.

Pensjonistforbundets Facebookside har blitt en viktig kanal for å nå ut til de som er opptatt av våre kjernesaker, samtidig som den gjør det enklere for våre følgere å kommunisere med forbundet.

I tillegg til Facebook, er Pensjonistforbundet også på Twitter, @Pensjonistf.

SAKO

SAKO har i slutten av året følgende sammensetning: Pensjonistforbundet forbundsleder Jan Davidsen og generalsekretær Harald Olimb Norman, Postens pensjonistforbund, leder Magne Johan Furesund, Politiets pensjonistforening, leder Kyrre Stenbro, LO- Stat-pensjonistene, leder Arne Waler, Fagforbundet pensjonistutvalgets, leder Bjørg Hageløkken, Telepensjonistenes forbund, leder Arne jensen, Jernbanepensjonistenes forbund, leder Harald Lund, Statens Vegvesen, leder Kjell Levik. Organisasjonssekretær Rune Bugge Persson har vært utvalgets

Bekymringstelefonen

Bekymringstelefonen har telefonnummer 948 56 004 og er betjent mellom klokken 9 og 14 alle hverdager.

Helse- og omsorgsdepartementet har gitt tilskudd til drift av Bekymringstelefonen på 400 000 kroner for 2015. Telefonen har første del av året vært betjent av Gunvor Reidarsson, Arild Daleng og Hans Ekornholmen. På grunn av sykdom gikk Reidarsson ut av

sekretær.

Det ble avholdt SAKO-konferanse sammen med fylkeslederkonferansen 8.og 9. oktober på Scandic Airport hotell Gardermoen. Lovfestet rett til hel-døgns pleie og omsorg, regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016, trygdeoppgjøret 2015 og kommunal eldreomsorg og medbestemmelse sto på dagsorden. De enkelte lederne for sine respektive organisasjoner holdt en orientering om de sakene de jobber med i sine respektive organisasjoner.

gruppen høsten 2015, og de som betjener telefonen nå er Hans Ekornholmen, Else Bjørg Thorbjørnsen, Arild Daleng og Harry Jørgensen. Det administrative ansvaret er ivaretatt av regnskapsfører Rolf Indseth.

Retningslinjene for drift av telefonen er å gi veiledning og råd til pensjonister og deres pårørende som har behov for noen å snakke med. Tilbudet gjelder

også andre som er bekymret for enkeltpensjonisters eller grupper av pensjonisters helse og velferd.

Pensjonistforbundet har søkt om det samme tilskudd også for 2016. Tjenesten markedsføres

Einar Strands forskningsfond

Einar Strands Forskingsfond er en stiftelse under Pensjonistforbundet og ble opprettet i anledning Einar Strands 85-års jubileum 11. januar 2001. Forskningsfondet er registrert i Lotteri – og stiftelsestilsynet og i Brønnøysundregistrene med eget organisasjonsnummer.

Formål

Forskingsfondets formål skal være å stimulere forskning og utvikling med tanke på å bedre de eldres helse og livskvalitet. Forskningsfondet skal også bidra til økt opplysningsvirksomhet ved-

Resolusjoner vedtatt av landsmøtet i 2015

Krever vandelsattest i helsesektoren

Samfunnet må arbeide mer preventivt for å hindre seksuelle overgrep mot eldre. De eldre er en like sårbar gruppe som barn og utviklingshemmede, men seksuelle overgrep mot eldre er minst rapportert og sannsynligvis mest tabubelagt av alle typer overgrep.

Landsmøtet i Pensjonistforbundet, samlet på Gardermoen 8. til 11. juni, krever nå at det innføres vandelsattest for alle som skal arbeide i helse- og omsorgssektoren. Mye tyder på at det er store mørketall når det gjelder seksualiserte overgrep mot eldre.

En vandelsattest vil bidra til å øke pasientsikkerheten og skape større trygghet i pleie- og omsorgssituasjonen for mennesker som oppholder seg i

blant annet i medlemsbladet Pensjonisten, samt på Facebook, og vi oppfordrer også lokallag, fylkeslag og kollektive foreninger om å gjøre tjenesten ytterligere kjent.

rørende de eldres helse- og sosiale situasjon.

Styrets sammensetning etter landsmøtet

Forbundsleder Jan Davidsen er leder, første nestleder Liv Thun, andre nestleder Ragnhild M. Hagen, medlemmer i sentralstyret Terje Olav Aasterud, Oddbjørg Morseth, Bjørg Hageløkken og Rolv Skirbekk samt generalsekretær Harald Olimb Norman er alle styremedlemmer i fondet.

Anne Grethe Nilsen og Rolf Indseth har vært sekretær for fondet i 2015.

institusjoner eller er avhengig av hjelp i eget hjem.

Mange eldre er særdeles sårbare og utsatte i forbindelse med en stellesituasjon, men også ellers fordi de ikke har evne til å gjøre anskrik, rømme unna eller varsle på annen måte.

Ved siden av å innføre vandelsattest for ansatte, må ansatte i helse- og omsorgssektoren tilføres kunnskaper om hvordan de kan oppdage og melde fra om seksuelle overgrep mot eldre.

Øk minstepensjonen til 250 000

Flere enn 50 000 eldre i Norge er fattige. De har så lav inntekt at de ikke har råd til et varmt måltid hver dag. Landsmøtet i Pensjonistforbundet, samlet på Gardermoen 8. til 11. juni, mener dette er så uverdig

at regjeringen nå må bedre situasjonen for aleneboende minstepensjonister.

Det er uverdig at vi har over 50 000 eldre som lever i fattigdom, når velstanden og inntektsutviklingen i resten av samfunnet har økt. Avstanden mellom kjøpekraften til minstepensjonistene og kjøpekraften til befolkningen for øvrig øker i takt med et rikere samfunn.

Minstepensjonen er klart under EUs fattigdomsgrense, som i 2014 var på 216 000 kroner for Norge. For å løfte minstepensjonistene ut av fattigdom, må minstepensjonen økes til 250 000 kroner.

Protesterer mot redusert kjøpekraft

Pensjonistene er de eneste som får redusert kjøpekraft etter årets lønnsforhandlinger. Landsmøtet i Pensjonistforbundet, samlet på Gardermoen 8 til 11. juni, protesterer på det sterkeste mot et slikt resultat.

Pensjonistforbundet er sterkt bekymret for at årets trygdeoppgjør kan danne presedens og bidra til en forsterket negativ utvikling for landets pensjonister i årene som kommer. Landsmøtet uttrykker uro for at en slik utvikling kan bidra til ytterligere å øke forskjellen i levekår mellom pensjonister med redusert kjøpekraft og lønnsgrupper som opprettholder positiv lønnsutvikling og bedret kjøpekraft.

Over 200 tillitsvalgte i Pensjonistforbundet er samlet til landsmøte. De ber på vegne av landets pensjonister Stortinget som bevilgende myndighet bidra til å nulle ut de negative konsekvensene for pensjonistene i årets trygdeoppgjør.

Landsmøtet finner det uhørt at landets pensjonister utsettes for en så uheldig og urettferdig behandling som i årets trygdeoppgjør.

Krever å forhandle om egen pensjon

Landsmøtet i Pensjonistforbundet samlet på Gardermoen 8. til 11. juni krever å få tilbake forhandlings-

retten ved regulering av Folketrygdens grunnbeløp og pensjoner. Det er uhørt at pensjonister har mistet retten til å forhandle om sine egne «lønninger».

Folketrygden og tjenstepensjonsordningene er viktige for det økonomiske grunnlaget i alderdommen. Alle skal være trygge på at de har en god pensjon å leve av. Derfor tar Pensjonistforbundet avstand fra underreguleringen av pensjonene på 0,75 prosent. Dette fører til at pensjonister sakker akterut i inntektsutviklingen og ikke får ta del i velstandsutviklingen på linje med yrkesaktive.

De nærmeste til å forhandle om pensjonistenes økonomiske interesser, er nettopp Pensjonistforbundet med 210 000 av landets pensjonister som sine medlemmer.

Krever trygghet for omsorg

Pensjonistforbundet krever tverrpolitisk handling for å møte utfordringer innenfor helse- og omsorgssektoren. Det er nødvendig å ta nye virkemidler i bruk. Landsmøtet i Pensjonistforbundet, samlet på Gardermoen 8. til 11. juni 2015, krever at regjeringen garanterer for en trygg alderdom for alle landets pensjonister.

Alle bør ha rett til en verdig og trygg alderdom, uavhengig av kommuneøkonomi eller geografi. Derfor må kommunene få øremerkede midler til drift av sykehjem. En verdig eldreomsorg innebærer at den eldre selv bestemmer hvordan omsorgen skal være.

Kommunene må sikre tilstrekkelig kapasitet av omsorgsboliger og sykehjemsplasser for å møte innbyggernes behov. Institusjoner for eldre skal ha brukerutvalg.

Hjemmebaserte tjenester må gis i tilstrekkelig grad av kvalifisert personell. Stoppeklokker og skjemaer må byttes ut med de eldres behov. Kvaliteten i hjemmebaserte tjenester må være høy, og det må kreves vandelsattest fra alle som jobber i eldreomsorgen.

3

Pensjon

Pensjonistforbundet nektet å signere protokollen

Årets tryggedrøftinger er det første trygdeoppgjøret siden 80-tallet som har gitt pensjonistene redusert kjøpekraft.

Til grunn for trygdeoppgjøret 2015 ble det lagt en forventet lønnsvekst for 2015 på 2,7 prosent og negativt etterslep for 2014 og 2013 på henholdsvis 0,2 og 0 prosentpoeng.

Ved å følge reguleringsmetodikken i forskriften fra 2011 ga det en oppjustert ytelse av løpende alderspensjon på 1,16 prosent fra mai 2015 og 1,74 prosent på årsbasis for 2015. Minstepensjonen ble oppjustert med 1,42 prosent i mai og fikk en årlig vekst på 2,0 prosent i 2015. Uføretrygdytelsene økte med 1,92 prosent og fikk en årsvekst på 2,5 prosent.

Forventet prisvekst i revidert nasjonalbudsjett for 2015 var satt til 2,1 prosent og prisstatistikk for 2015 viser at årsveksten i konsumprisindeksen i 2015 ble 2,1 prosent. Forskriftsreguleringen basert på regje-

ringens anslag for lønnsvekst medførte altså en realnedgang på 0,36 prosentpoeng for alderspensjonene og 0,1 prosentpoeng for minstepensjonene. Uføre fikk en realoppgang på 0,4 prosentpoeng.

Sendte brev

Pensjonistforbundet begynte tidlig å bekymre seg for det økonomiske bildet og utsiktene for lav reallønnsvekst og realpensjonsnedgang, og tok i januar 2015 kontakt med Arbeids- og sosialdepartementet for å få et møte med statsråd Robert Eriksson. Pensjonistforbundet møtte den 25. februar statsråden og ba ham da om å finne løsninger på situasjonen der årets utsikter til lav reallønnsvekst trolig ville gi pensjonistene kjøpekraftsnedgang på grunn av pensjonsregule-

Pensjonistforbundet nektet å signere protokollen i forbindelse med trygdeoppgjøret 2015. Dette støttet landsmøtet i forbundet helhjertet opp om. (Foto: Johnny Syversen)

←

ringsbestemmelsene om fratrekket på 0,75 prosent. Vi understreket i møtet at intensjonen med pensjonsreformen ikke var at pensjonene skulle tape seg i verdi.

Trygdeoppgjøret

Den 20. mai overleverte organisasjonene sine krav til regulering av Folketrygdens grunnbeløp og pensjoner til regjeringen. Pensjonistforbundet krevde prisvekst-kompensasjon og uttrykte sin motstand mot fratrekket på 0,75 prosent. Alle organisasjonene overleverte krav om kjøpekraftssikring utenom LO som ba om at forskriften med tilhørende kjøpekraftsnedgang skulle følges. LO ba videre om at det skulle utredes en sikringsbestemmelse med mål om å sikre kjøpekraft for pensjonistene.

Den 21. mai overleverte regjeringen sitt tilbud. Regjeringen holdt seg strengt til forskriften og tilbød pensjonsregulering og kjøpekraftsnedgang. Regje-

Pensjon

ringen ytret samtidig at den ville starte et arbeid med å vurdere reguleringsbestemmelsene for å unngå kjøpekraftsnedgang flere år på rad.

Uenig om premiss

Pensjonistforbundet er ikke enige i premissene for dette arbeidet om at det ikke skal gis noen innebygd garanti mot kjøpekraftsnedgang i enkeltår. Pensjonistforbundet mener en eventuell sikringsmekanisme bør sikre at pensjonene ikke reguleres lavere enn gjennomsnittet av lønns- og prisvekst i enkeltår.

Pensjonistforbundet mente regjeringens tilbud var uakseptabelt og nektet å signere protokollen fra drøftingene. LO,YS,Unio, Forsvarets Seniorforbund og Seniorsaken valgte å signere protokollen.

Pensjonistforbundet mener Tryggedrøftingene 2015 viser hvor viktig det er å fjerne 0,75-fratrekket og erstatte den automatiske indekseringen av løpende pensjon med reell forhandlingsrett for pensjonistene.

Et krafttak for de som har minst – et krav om økt minstepensjon

I 2015 har Pensjonistforbundets hovedkrav vært et krafttak for de som har minst, enslige minstepensjonister. Minstepensjonen ble etter trygdeoppgjøret på 175 739 kroner. EUs fattigdomsgrense for 2014 er på 216 000 kroner.

I mars overleverte vi en rapport til daværende arbeids- og sosialminister, Robert Eriksson, som viser utviklingen for minstepensjonistene, og understreker behovet for å justere opp minstepensjonene til et mer anstendig nivå. Vårt krav har vært å øke minstepensjonen for enslige slik at den minst er på nivå med EUs definisjon på fattigdomsgrensen. Det innebærer en økning fra 2 G til 2,8 G, for enslige minstepensjonister (1 G = 90 068 per 1.5.2015).

Økning av minstepensjon er ett av fire hovedkrav som ble vedtatt på forbundets landsmøte i juni. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016 var uten en økning av minstepensjonen. Tvert imot ville regjeringens statsbudsjett forverret situa-

sjonen for minstepensjonistene, på grunn av økte avgifter, høyere moms og skattelette. Siden minstepensjonister ikke betaler skatt vil de ikke få noen glede av lettelser i personbeskatningen, men kun få de negative konsekvensene av avgiftsøkningene.

Etter fremleggelsen av regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016, sendte Pensjonistforbundet ut en pressemelding, hvor vi advarte mot de økende forskjellene i samfunnet. Vi ga uttrykk for vår skuffelse over forslaget til statsbudsjett og omtalte minstepensjonistene som den desidert største taperen i statsbudsjettet for 2016.

Urettferdigheten i det opprinnelig budsjettfor-slaget ble heldigvis redusert etter budsjettforhand-lingene mellom regjeringen og samarbeidspartiene, KrF og Venstre. I det siste budsjettforslaget gis minstepensjonistene et ekstra løft på 4 000 kroner per år, med virkning fra 1. september 2016.

Statsbudsjettet

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonenes krav til statsbudsjettet for 2016 på området pensjon og økonomi var:

- «Et krafttak for de som har minst». Det kreves et økonomisk løft for de som har minst blant pensjonistene, da vi ser en dreining mot et økende klaseskille hvor de som har mye får mer, og de som har lite får mindre.
- Pensjonsmottakere skal behandles etter samme regler for minstepensjon som de med lønns- og trygdeinntekt.
- I tillegg viser Pensjonistforbundets handlingsprogram for årene 2015 – 2018 at:
- Fratrekking på 0,75 prosent ved regulering av løpende pensjon fjernes.
- Enslige minstepensjonister og minstepensjonistektepar må få et løft over statsbudsjettet.
- Pensjonister skal få tilbake forhandlingsretten over pensjon.
- Avkortning av grunnpensjon for gifte og samboende må fjernes.

Øke grunnpensjon

Pensjonistforbundet har kommet med høringssvar til Arbeids- og sosialkomiteen og til Finanskomiteen i forbindelse med regjeringens fremleggelse av statsbudsjettet for 2016. Vi støttet forslaget om å øke grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister. Vi kritiserte forslagene om at skatt på inntekt redu-

seres, mot at økte avgifter, for eksempel lav mva-sats endres fra 8 prosent til 10 prosent, skal dekke inn dette. Det rammer spesielt minstepensjonister som ikke er i skatteposisjon og dermed ikke får noen glede av skattelettene, men må betale de økte avgiftene.

Formueskatten

Vi kritiserte også forslaget om å redusere formueskatten fra 0,85 prosent til 0,80 prosent og heve bunnfradraget da vi mener at omfordelingsvirkningene er uheldige. I statsbudsjettet for 2016 ble det også foreslått å unnta personer over 67 år fra ordningen om supplerende stønad dersom de hadde kommet til landet via familiegjenforening. Vi uttrykte at det var et uverdig forslag som vil føre til økt fattigdom blant en utsatt gruppe av eldre innvandrere.

Minstepensjon

Forhandlingene om statsbudsjettet 2016 mellom regjeringen og samarbeidspartiene Venstre og KrF, endte med flere resultater som var i tråd med Pensjonistforbundets krav og ønsker. Med virkning fra 1. september 2016, skal de enslige minstepensjonistene få et løft på 4 000 kroner årlig. Og grunnpensjon for gifte og samboende økes fra dagens 85 prosent, til 90 prosent av full sats fra samme dato.

Pensjonistforbundet har et krav om at minstepensjonen må økes med et «krafttak» og ser at selv med økningen i statsbudsjettet for 2016 har minstepensjonister en utbetaling som plasserer dem godt under EUs definisjon på fattigdomsgrense. Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene krever derfor fortsatt et krafttak for de som har minst over statsbudsjettet for 2017.

Uførereformen

I 2011 kom ny alderspensjon i folketrygden. Det ble videre vedtatt at uførepensjonen skulle erstattes av uføretrygd og tilpasses pensjonsreformens prinsipper. Den nye uføreordningen trådte i kraft 1. januar 2015. Uføreytelser fra offentlig og privat tjenstepensjon er også en del av uførereformen og ble iverksatt fra samme tidspunkt som ny uføretrygd og fra 1. januar 2016.

Pensjonistforbundet har vært opptatt av at ingen av de som var uføre da nye regler trådte i kraft skulle tape kjøpekraft som følge av omleggingen. Dette var

Overgangsordning

Mange uføre hadde før 2015 rett til å bli beskattet etter skattebegrensningsregelen som innebar at de hadde større verdi av gjeldsfradraget enn yrkesaktive. For å lette overgangen til lønnsbeskatning og unngå at uføre med gjeld gikk ned i nettoinntekt, vedtok Stortinget et særskilt skattefradrag rettet mot disse. Skattefradraget ble vedtatt utfaset over tre år.

For personer som mottok en uføreytelse fra Statens Pensjonskasse før 2015, ble det vedtatt at disse i hovedsak skulle beholde den samme ytelsen når ny uføretrygd trådte i kraft.

Utilsiktet konsekvens

I 2014 begynte Pensjonistforbundet å motta henvendelser fra pensjonister som var bekymret for å tape på omleggingen. Og fra starten av 2015 mottok vi mange henvendelser fra uføre som opplevde at ytelsen var blitt redusert fra nyttår. Det pågikk

også intensjonen i Stortingets vedtak i behandlingen av ny uføretrygd der det uttales at dagens uføre «vil beholde tilnærmet samme ytelse etter skatt som tidligere». Pensjonistforbundet forventet derfor at regjeringen ville tilse at overgangsordningene sikret dette.

Ny uføretrygd skal skattlegges som arbeidsinntekt. For å kompensere for skjerpet beskatning, ble uføreytelsen økt slik at kompensasjonsnivået etter skatt skulle være på omtrent samme nivå som i den gamle ordningen.

samtidig mye mediedebatt om utilsiktede konsekvenser av uførereformen.

På bakgrunn av henvendelsene vi fikk, tok Pensjonistforbundet i samarbeid med Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO, kontakt med Arbeids- og sosialdepartementet for å få et møte med statsråden. Vi ønsket å se på muligheter for å forlenge perioden uføre har overgangsordningen for gjeldsfradraget. Departementet svarte aldri på henvendelsen vår. Regjeringen foreslo imidlertid i revidert statsbudsjett for 2015 å styrke ordningen ved at skattefradraget kompenserte nedgang i inntekt etter skatt på over 4 000 kroner og ikke 6 000 som opprinnelig vedtatt

På bakgrunn av en rekke henvendelser om mulige utilsiktede konsekvenser av uførereformen, tok Stortingets Arbeids- og sosialkomite initiativ til et møte om virkningene av uførereformen der organisasjoner kunne komme med sine erfaringer

og innspill. Pensjonistforbundet deltok i møtet og uttrykte spesiell bekymring på bakgrunn av Navs statistikk som viste at 14 000 hadde opplevd en nedgang i nettoytelse på over 6 000 kroner, uten å kvalifisere for gjeldsfradraget. Vi ba om en nærmere konkretisering av tapet denne gruppen hadde hatt, årsaker til nedgangen og mulige løsninger. Vi kritiserte også at det var blitt gitt mangelfull informasjon til utføre i forkant av omleggingen.

Særalderspensjonister

Senere i 2015 begynte Pensjonistforbundet å motta henvendelser fra uførepensjonister er som hadde nådd særaldersgrensen sin og dermed gått betydelig ned i pensjon. Tre yrkesorganisasjoner sendte 17. juni 2015 brev til Arbeids- og sosialdepartementet der de ba om iverksettelse av nødvendige endringer i samordningsregelverket. Departementet inviterte til høringsmøte om nytt regelverk for den aktuelle gruppen. Pensjonistforbundet deltok og spilte inn at vi var positive til at det foreslåtte regelverket retter opp utilsiktet konsekvenser av uførereformen for særalderspensjonister, men at overgangsordningen bør gjelde i en lengre periode enn ti år fremover.

Pensjonistforbundet vil følge uførereformen tett frem mot evaluering av pensjonsreformen i 2017.

Forbundets pensjonseksperter

Pensjonistforbundet har tre dedikerte ansatte som bare jobber med pensjonsrelaterte spørsmål. Gruppen består av Sindre Farstad, Ragnhild Nestaas og Unn Johansen.

Avgitte skriftlige høringer om pensjon og skatt

Forslag til en midlertidig løsning for gjenlevendetillegg til alderspensjon som opptjenes og beregnes etter nye regler i folketrygden

Årskullene 1954-1957 er de fire første kullene som kan ta ut alderspensjon i folketrygden delvis beregnet etter nye regler. Det er hensiktsmessig med et midlertidig og begrenset forslag til uttak av alderspensjon med gjenlevendefordeler i perioden 2016-2019 i påvente av at den langsiktige løsningen kommer på plass.

For Pensjonistforbundet det avgjørende at rettighetene til gjenlevende beholdes, og at verdien av dem faktisk opprettholdes på samme nivå som i dagens regelverk. I og med at dette synes oppfylt, støtter vi departementets forslag til midlertidig løsning for beregning av gjenlevendefordeler til ny alderspensjon i folketrygden for årskullene 1954-1957 i perioden 2016-2019.

Forslag til endring i Forskrift om kombinsjon av avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og arbeidsinntekt

Det er viktig å ivareta den forholdsvis lille gruppen som ikke har fått godskrevet pensjonspoeng i folketrygden – og dermed har fått sin AFP urimelig mye redusert på grunn av begrensningen om at AFP ikke skal utgjøre mer enn 70 prosent av tidligere inntekt.

Pensjonistforbundet støtter forslaget fra departementet om å rett opp i den utilsiktede skjevheten, og gi den virkning fra 1. januar 2015. Den aktuelle gruppen får beregnet pensjonen sin på nytt – og eventuelt for lite utbetalt pensjon blir etterbetalt.

NOU2014:13 Kapitalbeskaning i en internasjonal økonomi

Skatteutvalget foreslår at selskapsskatten tilpasses den internasjonale utviklingen med mer mobile skattegrunnlag og lavere satser for selskapsskatt. De foreslår også endringer i personbeskatningen, formueskatten og merverdiavgiften.

Pensjonistforbundet er bekymret for at omleggingen vil ramme personer med lav inntekt når økningen i samlede skatter og avgifter hovedsakelig skyldes økt merverdiavgift. Minstepensjonistene er trolig den gruppen som kommer dårligst ut med forslaget.

Et organisert arbeidsliv bidrar til en sunn utvikling av norsk økonomi. Det er derfor viktig at fradrag for fagforeningskontingent videreføres. Primærboligen bør ikke beskattes hardere enn i dag og likningsverdien må derfor holdes på dagens nivå. Fordelingsegenskapene ved formueskatten bør forbedres gjennom økning i bunnfradraget og innføres det en statlig eiendomsskatt, må den være utformet slik at personer med lavere inntekt skjermes.

Forslag til krav om minste tilsetning tid/karensperiode i stilling med lavere aldersgrense før pensjonsrett foreligger – lov om Statens pensjonskasse

Departementets forslår å tette igjen et hull i pensjonssystemet – unngå uønskede tilpasninger til reglene om lavere aldersgrenser og rett til pensjonering. Med andre ord hindre en utilsiktet mulighet til ekstra tidlig å gå ut av yrkeslivet med pensjon etter en særaldersgrense.

God seniorpolitikk med vilje til å utnytte ressursene er viktig. Det innebærer blant annet en retrettmulighet over til annen type stilling for de som ønsker å være i arbeidslivet utover særaldersgrensen for sin opprinnelige stilling. Den samme gode seniorpolitikken bør også omfatte for eksempel ledere - med 70 års aldersgrense - som ønsker seg over i en annen type stilling i slutten av sin yrkeskarriere.

Formålet med særaldersgrenser er at grupper med spesielt krevende stillinger – enten fysisk eller psykisk, skal få en verdig avgang. Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene foreslår en karensperiode på 3 år før den nye og lavere aldersgrensen gir pensjonsrett. Karensperiodens lengde

Pensjonistforbundets pensjonsekspertene. Fra venstre Sindre Farstad, Ragnhild Nestaas og (Unn Johansen. Foto: Kristin Ruud)

→

er vurdert i sammenheng med oppsatt pensjon, beregning av uføre- og etterlattepensjon, opphold mellom stillingsforhold og opphold i karenstiden og til slutt forholdet til permisjon og sykelønn.

Utkast til endring i lov om Statens pensjonskasse og pensjonsordningene for apotekvirksomhet og sykepleiere – delvis uførepensjon til medlemmer med AFP som fra fylte 65 år ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden

Denne problemstillingen gjelder medlemmer med delvis midlertidig uførepensjon som har en uføregrad på 50 prosent eller mer. De mottok arbeidsavklaringspenger fra folketrygden før fylte 62 år, men sa fra seg disse ved uttak av AFP. Når de så fyller 65 år, har de ikke lenger rett til arbeidsavklaringspenger. Og de har derfor heller ikke rett til fortsatt midlertidig uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen.

For Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene er det viktig at våre medlemmer ikke ender opp med en dårligere pensjon fra folketrygden og tjenstepensjonsordningen enn før regelverksendringen av 1. januar 2015. Dette sikres gjennom endringsforslaget. Den aktuelle gruppen blir ivaretatt, og vi er derfor enige med departementet.

NOU 2015:5 Pensjonslovene og folketrygdreformen

Banklovkommisjonen har utredet om det er mulig og eventuelt ønskelig å etablere en form for ytelsesbasert kollektiv alderspensjon tilpasset ny alderstrygd for privat sektor.

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene

Pensjon

mener det som supplement til eksisterende tjenstepensjonsprodukter i privat sektor bør åpnes for pensjoner basert på lovutkastet. Og de bør organiseres som brede ordninger. Det foreslåtte produktet har attraktive egenskaper som større forutsigbarhet, forutberegnelighet av ytelsen, lønnsregulerte rettigheter og som hovedregel livslange pensjoner.

Yrkesgruppene hvor det er utfordrende å stå lenge i jobb og dermed vanskelig å kompensere for levealdersjusteringen, må bli ivaretatt gjennom maksimalrammene. Forutsigbarhet i form av kjøpekraftssikring og -utvikling av ytelsen når pensjonen er tatt ut, er svært viktig for den enkelte. Regulering av pensjoner lik lønnsvekst bør være obligatorisk i ordningene.

Pensjonistforbundets prinsipielle ståsted er at alle skattefinansierte ordninger bør reguleres i tråd med alminnelig lønnsvekst slik at pensjonister sikres kjøpekraftsutvikling på linje med lønsmottakere.

Innspill til Arbeids- og sosialkomiteen. Forslaget gjelder lov om Statens pensjonskasse og pensjonsordningene for apotekvirksomhet og sykepleiere og minstegrenser for medlemskap

Departementet har nå tatt en avveining mellom på den ene siden å oppheve minstegrensene for rett til medlemskap helt - og på den andre siden å redusere de gjeldende grensene til 20 prosent av full stilling. Sentrale argumenter er vurdert opp mot hva som vil være lovlig i forhold til diskrimineringsreglene i arbeidsmiljøloven og likestillingsloven.

I Statens pensjonskasse blir en alderspensjonist

som går tilbake i jobb på ordinære lønnsvilkår medlem i ordningen igjen selv om arbeidstiden er under minstegrensen. Det betyr at pensjonen umiddelbart reduseres i takt med stillingsandelen. Slik er det ikke for alderspensjonister fra Pensjonsordning for sykepleiere og Pensjonsordning for apotekvirksomhet. De kan jobbe på ordinære lønnsvilkår opp til minstegrensen før pensjonen reduseres. Ett unntak er sykepleiere som forsetter/gjeninntre i minst 10 prosent stilling. De blir medlem av ordningen selv om arbeidstiden er lavere enn minstegrensen.

Minstegrensene er vurdert i sammenheng med pensjonistlønn, samordning av pensjoner, private tjenstepensjoner og pensjoner i KS-området. Som Pensjonistforbund er vi spesielt opptatt av ståstedet til en alderspensjonist som ønsker å jobbe mer eller mindre ved siden av å motta pensjon.

Pensjonistforbundet har som overordnet mål at folk både skal ønske og ha mulighet til å delta i arbeidslivet i full stilling. Det ligger ikke i vår politikk å tilrettelegge spesielt for deltidsstillinger. Når det er sagt, er Pensjonistforbundet enig med

departementet i at en minstegrense på 20 prosent av full stilling er en fornuftig løsning og god avveining mellom ulike hensyn.

Utkast til forskrift om samordning av alderspensjon før 67 år og enke- og enkemannspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning med uføretrygd fra folketrygden - overgangsregler

Pensjonistforbundet ser positivt på at departementet nå rydder opp i det vi mener er en utilsiktet konsekvens av uførereformen. Vi er fornøyd med at det går mot en god løsning for gruppen som var uførepensjonister med både folketrygd og offentlig tjenstepensjon før 01.01.2015 og som fikk en betydelig nedgang i tjenstepensjonen når de nådde særaldersgrensen for sin stilling.

Vi ser det som en selvfølge, men poengterer at det bra tjenstepensjonsordningene nå omregner pensjonene raskt. Etterbetalingene fra oppnådd aldersgrense og frem til utbetalingsmåneden bør tillegges renter/kompensasjon. Pensjonistforbundet mener forskriften bør gjelde alle, ikke bare de som når aldersgrensen før år 2025.

4

Demokrati og eldreråd

Harry Jørgensen (til venstre) og Hans Ekornholmen er engasjert for å drive opplæring i eldrerådsarbeid. (Foto: Trond Nedrebø)

Bred satsing på eldreråd

Pensjonistforbundet var en viktig pådriver for at eldrerådsloven ble vedtatt i 1991. Loven pålegger alle kommuner og fylkeskommuner å opprette eldreråd.

Begrunnelsen for loven var at eldre ikke var tilstrekkelig representert i kommunestyre og fylkesting. 25 år senere er dessverre denne begrunnelsen fortsatt gyldig. Eldrerådene er viktigere enn noen gang. Derfor var eldrerådene et satsingsområde for Pensjonistforbundet i 2015.

Sentralstyret opprettet i august en arbeidsgruppe på fire personer for eldrerådssatsingen: Terje Aasterud, Hans Ekornholmen, Harry Jørgensen og Eyvind Frilseth.

Arbeidsgruppa har i 2015 konsentrert seg om tre hovedområder:

- Å bruke forslagsretten
- Å unngå sammenslåing av eldreråd og råd for funksjonshemmede
- Å heve kompetansen i og om eldrerådene

Eldrerådene er viktigere enn noen gang

Antall eldre og eldres andel av befolkningen øker. Det er over 700 000 personer som er 67 år eller eldre. De utgjør om lag 14 prosent av befolkningen og 18 prosent av de stemmeberettigede (alle over 18 år). Etter valget i 2015 utgjør likevel eldre kun om lag 6 prosent av alle kommunestyre- og fylkestingsrepresentanter. For at eldre over 67 skal få en forholdsmessig representasjon, må derfor andelen eldre representanter tredobles.

Underrepresentasjonen er ikke et uttrykk for manglende politisk engasjement og interesse blant eldre. Ved valget i 2015 hadde aldersgruppen 67-79 år høyest valgdeltakelse av alle. Eldre har erfaringer, klokskap, interesser, meninger og perspektiver som bør være representert i landets folkevalgte organer. Eldrerådene er viktige for at eldre skal bli hørt på lik linje med andre aldersgrupper.

Pensjonistforbundet er representert i nesten alle eldreråd

Eldrerådene opprettes av nyvalgte kommunestyre og fylkesting for fire år. 2015 var et valgår der eksisterende eldreråd skulle fratre og nye opprettes. Pensjonistforbundets lokallag og fylkesforeninger har forslagsrett til nye medlemmer av eldrerådene. Rett før påske ble det derfor sendt brev til alle lokallag og fylkesforeninger med oppfordring om å foreslå kandidater til de fylkeskommunale og kommunale eldrerådene.

I brevet skrev generalsekretæren at det er avgjørende for eldres politiske innflytelse at eldrerådene bemannes med engasjerte og dyktige eldre. Da bli rådene viktige organer som politikere og administrasjon ønsker og føler seg forpliktet til å lytte til. Eldrerådene blir særlig viktige i forbindelse med eventuelle kommunesammenslåinger fordi eldre er de største brukerne av kommunale helse- og omsorgstjenester.

Brevet ble fulgt opp med omtale i Pensjonisten og på Facebook, samt rådgivning overfor lokalforeningene på telefon og epost. Lokalforeningene benyttet forslagsretten i stor grad slik at Pensjonistforbundet ved årets slutt er representert i nesten alle eldreråd i landet.

Nei til sammenslåtte råd

Anstrengt økonomi er hovedårsaken til at enkelte kommuner foreslår å slå sammen eldreråd og råd for funksjonshemmede. Både Pensjonistforbundet og de funksjonshemmedes organisasjoner mener at eldre og funksjonshemmede er best tjent med å ha hvert sitt råd. På Pensjonistforbundets initiativ sendte derfor Pensjonistforbundet, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) i oktober et brev til alle kommunestyre og fylkesting.

Brevet viser til Arbeidsdepartementets rundskriv fra 2007 om kommunale og fylkeskommunale råd. Der fremgår det at eldre og funksjonshemmedes organisasjoner skal høres og at sammenslåinger som skjer på tvers av organisasjonenes råd ikke oppfyller formålet med eldrerådsloven. Sammenslåtte råd skal kun velges i spesielle tilfeller og alltid skje med samtykke fra eldre og funksjonshemmedes organisasjoner. Svak kommuneøkonomi er ikke en tilstrekkelig grunn for sammenslåing.

Også dette brevet ble fulgt opp med omtale i Pensjonisten og på Facebook. Det utløste en rekke henvendelser på telefon og epost fra lokallag og eldrerådsmedlemmer, som fikk hjelp med argumenter mot sammenslåing og for riktig sammensetning av rådene.

Økt kompetanse i og om eldrerådene

Eldrerådenes innflytelse varierer. Noen blir tidlig involvert, har sterke ledere og kompetente medlemmer,

Fra lanseringen av kampanjen #sleng på en gamling på Litteraturhuset i Oslo. (Foto: Kristin Ruud)

→

blir lyttet til og har sterk innflytelse. Andre sliter med å bli hørt, kommer ofte for sent inn i saksprosessene og har lav innflytelse. Innflytelsen avhenger også av hvilke ressurser rådene har, samt om og i hvilken grad politikerne og administrasjonen er kjent med eldre-rådenes funksjon. Det er derfor behov for økt kompetanse både i og om elderrådene. Derfor samarbeider Pensjonistforbundet med Fagakademiet om kurs i elderrådsarbeid i alle landets fylker. Målgruppene for kursene er medlemmer av elderrådene, elderrådssekretærer, folkevalgte og administrasjon.

Deltakerne på kursene mottar Håndbok for medlemmer i elderråd som ble oppdatert og ny-utgitt i 2015. Pensjonistforbundet er ansvarlig for to kapitler i denne og har distribuert den til alle lokalforeninger. Det er planlagt i alt 30 kurs som avholdes våren 2016. Fra Pensjonistforbundet

Velferdsteknologi

Undersøkelser viser at eldre ønsker å bo lengst mulig i eget hjem. Det er også god samfunnsøkonomi. Det økende antall eldre gjør at institusjonsplasser må forbeholdes de aller svakeste av dem. Økt bruk av velferdsteknologi vil gjøre at flere kan bo trygt lenger i eget hjem. Pensjonistforbundet er derfor i utgangspunktet positive til velferdsteknologi. Vi jobber for at

#slengpåengamling

Eldre er kraftig underrepresentert i landets kommunestyre. Ved lokalvalget i 2015 valg var bare 14 prosent av kandidatene over 67 år på valglistene i landets ti største kommuner. Derfor lanserte Pensjonistforbundet kampanjen #Slengpåengamling på Litteraturhuset i Oslo 25. august med en panel-samtale om eldre i politikken. I panelet satt førstekandidat for FrP i Oslo, Carl I. Hagen, statssekretær Astrid Nøklebye Heiberg fra Høyre, ordfører-kandidat for SV i Oslo, Marianne Borgen, bystyre-

Demokrati og elderråd

deltar Harry Jørgensen og Hans Ekornholmen som kursholdere, i tillegg til fire kursholdere fra Fagakademiet. Pensjonistforbundet har markedsført kursene i Pensjonisten, på Facebook og i brev til alle lokalforeninger.

Det er planlagt å følge opp kursene med egne kurs for lokallagene. Disse vil bygge på og være en fortsettelse av kursene våren 2016. Kursene skal arrangeres i samarbeid med fylkesforeningene. Eldreråd var derfor hovedtema på fylkessekretærsamlingen i oktober.

I tillegg til kursene i samarbeid med Fagakademiet, har Jan Davidsen vært i møte med KS for å sikre at elderråd er en sentral del av opplæringen av folkevalgte i kommunene og Terje Aasterud har vært foreleser på folkevalgtopplæringen i Buskerud fylke.

det utvikles løsninger som er til beste for eldre, og for at eldre skal bli trygge og fortrolige i bruken av dem. Vi følger løpende den teknologiske utviklingen og deltar i nasjonale satsinger. Vi tester for å finne brukerrrettet teknologi som gir økt trygghet, selvhjelpenhet, medbestemmelse og livskvalitet. Og vi utvikler kurs som gjør at eldre tør og kan benytte slik teknologi.

kandidat for Ap i Oslo, Frode Kyvåg, bystyrekandidat for Høyre Maria Göthner, valgforsker Bernt Aardal og forbundsleder i Pensjonistforbundet og bystyrekandidat for Ap i Bergen, Jan Davidsen.

«Slengere»

I lokalvalget kan velgerne kumulere kandidater ved å sette et kryss foran et navn. Det kan du gjøre både til fylkestinget og til kommunestyret. På valglistene til kommunestyret kan du i tillegg gi personstemmer

til kandidater fra andre lister, for eksempel at du gir en personstemme til en eldre kandidat. Det kalles «slengere». Det er ikke mulig å stryke kandidater. Da regnes stemmen som ugyldig. Det finnes mange eksempler på at personstemmer kan endre sammen-setningen i et kommunestyre.

Mangfold viktig

Det er menn i aldersgruppen 40 til 59 år som er overrepresentert i kommunestyrene. Eldre, kvinner og ungdom er underrepresentert. Kvinner over 65 år er den gruppen som er dårligst representert i kommunestyrene med 1,9 prosent av kommunestyrerepresentantene.

Brukerkurset «Du kan du også»

I desember 2015 ble pensjonistforbundet innvilget 780 000 fra helsedirektoratet for å etablere et nasjonalt brukerkurset i opplæring av eldre i forhold til helseløsninger for sosial kontakt. I løpet av 2016 vil Pensjonistforbundet sette i gang et nasjonalt prosjekt for kursing og opplæring av hjemmeboende eldre. Vi vil implementere kursene via våre egne foreninger, samarbeidende organisasjoner, elderråd og aktivitetssentre. Kursene skal bli holdt på aktivitetssenter

I tillegg til Pensjonistforbundets #slengpåengamling-kampanje, støttet forbundet også kampanjene for både flere kvinner og flere ungdommer inn i kommunestyrene.

Resultat

I tillegg til at NTB streamet arrangementet fra Litteraturhuset direkte, hadde NRK direkte innslag fra arrangementet. Vi hadde også leserinnlegg i en rekke aviser, kronikk i Dagsavisen og stort engasjement på Facebook, der vi hadde sponsede innlegg. Med kampanjen #slengpåengamling klarte Pensjonistforbundet å få satt dagsorden.

for eldre over hele landet. Ved å bruke dagens eldresenter som kurssted vil vi øke deltagelsen blant eldre samtidig som vi starter arbeidet med å utvikle dagens eldresenter til Morgendagens aktivitetssenter. Ved å bruke dagens eldresenter som kurssted, vil vi øke deltagelsen blant eldre og være med på å utvikle dagens eldresenter til Morgendagens aktivitetssenter. Vi vil sørge for lokal forankring og eierskap – uliketilnærminger i ulike lokalsamfunn.

Lokale saker

Busstur i Lofoten →

«55 deltakere opplevde sist sommer en strålende busstur til Lofoten der de i løpet av fem dager fikk oppleve en natur som var ubeskrivelig i fint sommervær. Men de fikk også med seg høydepunkter som besøk i Lofotkatedralen, maleriutstillinger og Borg Vikingsenter. Kulinariske opplevelser manglet det heller ikke, blant annet besøkte vi restaurant Maren Anna i Sørvågen. Mange ubeskrivelige inntrykk som fortsatt vil leve i minnet.» Bildet er fra havna i Henningsvær med galleri med Karl Erik Harrs bilder.

Storefjellsmarsj

Fysisk aktivitet, kultur og trivsel på Storefjell for 320 pensjonister fra Buskerud. Senioruka på Storefjell ble arrangert for 17. året på rad og arrangementet er fortsatt veldig populært blant pensjonister i Buskerud Fylke. Arrangementet er åpent for alle pensjonister og er et samarbeid mellom Buskerud Fylkeskommune og Pensjonistforbundet Buskerud. Senioruka har som mål å stimulere eldre til økt fysisk aktivitet i hverdagen og i løpet av de 4 dagene i juni 2015 var det muligheter for flere aktiviteter som vanntrim, seniordans, hesteskokasting, natursti, turposter innendørs boccia, yoga samt høydepunktet: Storefjellsmarsjen som bildet er fra. Selv om fysisk aktivitet står i fokus er det avsatt en time hver dag til foredrag.

Sarpsborg pensjonistforening

Sarpsborg pensjonistforening ble stiftet allerede i 1945. Men selv om Sarpsborg pensjonistforening har vært en stor og aktiv forening, minket medlemstallet etter hvert, og i 1995 måtte foreningen avslutte driften. Nåværende fylkesstyre mente det kunne være riktig å starte en sentrumsforening i Sarpsborg. Derfor ble det arrangert møter, etablert kontakt med «kjente pensjonister». Den 28. oktober i 2014 ble stiftelsesmøte avholdt på Sarpsborg Scene, og fra 1. januar 2015 ble Sarpsborg pensjonistforening innmeldt i Pensjonistforbundet med Thorbjørn Olsen som leder av interimsstyret. De øvrige styremedlemmene ble Reidun Andreassen som nestleder, Anne-Lise Thøgersen, kasserer, Olaug Austvik sekretær, Doris T. Haugland og Nora Laila Sandersen ble valgt til styremedlemmer.

Sauherad og Nes

Sauherad og Nes pensjonislag ble startet allerede i 1950. Det er en aktiv forening som nå har begynt prosessen med å fornye laget slik at også nypensjonistene vil være med. Foreningen har i dag 105 medlemmer. Da laget var 25 år står det i jubileumsskrivet: «Det var eit stort framsteg da dei som hadde fylt 70 år kunne få ein sum penger som dei korkje trong beda om eller slite for.» Men om laget vil fornye seg, julemøte med middag, det vil de beholde, forsikrer sekretær Thorleif Søreid i Sauherad og Nes pensjonistlag. Bildet er fra julemiddagen i desember.

Frosta Pensjonistforening

Frosta pensjonistlag arrangerte julelotteri i desember med premier laget av medlemmene. I løpet av helgen fikk laget inn 15 000 kroner og 10 nye medlemmer. De hadde blant annet med seg vervebrosjyren fra Nord-Trøndelag fylkesforening. På bildet sitter leder i Frosta pensjonistlag, Knut Bakken og nestleder Kari Berge klare til å ta imot nye medlemmer og selge lodd.

Samarbeid om folkehelsen

Torsdag 1.oktober, på den internasjonale eldre-dagen, undertegnet Pensjonistforbundets lokalforeninger i Molde, Molde kommune og Møre og Romsdal fylkeskommune en avtale om samarbeid med mål om å forbedre folkehelsen for eldre. Et pilotprosjekt som er forankret i fylkets regionale delplan for folkehelsen er en realitet. Initiativet til prosjektet ble tatt av Pensjonistforbundet i Møre og Romsdal. I tråd med intensjonene i samhandlingsreformen er det nå konkretisert en avtale hvor hver av partene har sine forpliktende oppgaver med å fremme folkehelsearbeidet. Fra venstre seg vi Ingrid Romuld, Jakob Strand, Torgeir Dahl, Jon Aasen og Ottar Befring.

Langhus

Langhus 60+ i Akershus har arrangementer for beboerne på Langhus bo- og servicesenter. Ildsjelene bak arrangementet er: (fra venstre) Eivind Kleppan fra LBS venner, Eva Nærby 60+ Langhus, Unni Kleppan LBS venner, Torill Andreassen LBS venner og Odd Borgenholdt 60+ Langhus.

Møte om krigen

På Harstad Pensjonistforenings medlemsmøte 7. april var temaet «Selvopplevde opplevelser under og etter andre verdenskrig» ved Magnar Horsevik. Det ble en fantastisk opplevelse å høre Horsevik fortelle så detaljert om hvilke opplevelser han hadde i krigsårene og i etterkrigstiden. I en alder av 91 år er det bare fantastisk at hans hukommelse strekker seg så vidt i detalj om hans opplevelser. Harstad Pensjonistforening er etter hvert blitt en stor forening med mer en 260 medlemmer. Vi bestreber oss til å ha gode temaer på møtene. Det tror vi er fengende og trekker nye medlemmer. Samtidig som vi kan vise til at Pensjonistforbundet jobber kontinuerlig til beste for oss pensjonister.

5

Helse og omsorg

Kjenner ikke til tannhelsetilbud

Eldre, langtidssyke og uføre som mottar hjemmesykepleie får ikke det tannhelsetilbudet de har krav på. Tre av fire har ikke blitt undersøkt eller behandlet, viser undersøkelse.

En undersøkelse fra Universitetet i Bergen som professor Gunhild Strand og leder for Utviklings-senteret for sykehjem og hjemmetjenester i Hordaland, Kari Sunnevåg har gjort, viser at eldre ikke får nok informasjon om gratis tannhelsetilbud for eldre som mottar hjemmesykepleie. I deres undersøkelse fra kommunene Bergen, Os og Tysnes, var det en tredel av de eldre som kjente til eller forsto at de hadde krav på vederlagsfritt tannhelsetilbud.

Også andre undersøkelser fra blant annet Oslo i 2010, stadfester at mangel på informasjon til eldre er hovedårsak til at eldre ikke benytter seg av tilbudet om gratis tannhelsetilbud.

Lov om tannhelsetjenesten fra 1983 sier at fylkeskommunene skal gi et gratis, oppsøkende tilbud om regelmessig tannbehandling til grupper av eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie.

Eldre som har mottatt hjemmesykepleie i mer enn tre måneder minst en gang i uken, omfattes av tilbudet om gratis tannbehandling.

Godt munnstell er viktig for eldres generelle helse, verdighet og integritet. Infeksjoner i munnhulen kan blant annet forårsake smerter og dårlig lukt og nedsatt matlyst. Spredning av bakterier fra munnhulen til lungene kan forårsake lungebetennelse hos pasienter med nedsatt almenntilstand. En undersøkelse fra 2008 viser at et av ti pneumonidødsfall blant sykehjemspasienter kunne vært forhindret ved forbedret oral tannhygiene.

På landsmøtet i juni fikk Pensjonistforbundet nytt handlingsprogram. Et av kravene er at alle eldre over 67 år skal få tilbud om en årlig gratis tannhelsekontroll, og at det blir innført egenandelstak på tannbehandling.

Pensjonistforbundet har gitt innspill til følgende høringer:

- Folkehelsemeldingen
- Demensplan 2020
- Primærhelsemeldingen
- Menneskerettigheter i sykehjem
- Prioritering av helsetjenester
- Rett til sykehjemsplass

Høring: Prioritering av helsetjenester

Hvilke helsebehov som skal prioriteres har blitt grundig diskutert i to tidligere utvalg, Lønningsutvalgene. Utviklingen innen behandlingsmetoder, teknologi, demografi, sykdomsbyrde og forventninger har ført til at det er behov for nye prioriteringskriterier. Regjeringen nedsatte i 2013 Norheimutvalget som skulle vurdere hvordan vi best møter dagens prioriteringsutfordringer i helsesektoren.

Norheimutvalget la i november 2014 fram tre nye prioriteringskriterier.

- Helsegevinst: Et tiltaks prioritet øker med forventet helsegevinst og annen relevant velferdsgevinst fra tiltaket.
- Ressursbruk: Et tiltaks prioritet øker desto mindre ressurser det legger beslag på.
- Helsetap: Et tiltaks prioritet øker med forventet helsetap over livsløpet hos den eller de som får helsegevinst.

Det var særlig helsetapskriteriet som har vært omdiskutert. Blant annet Pensjonistforbundet gikk imot å innføre helsetap som kriterium da vi fryktet at eldre ville tape for yngre i en eventuell helsekø. Helsetap ble forkastet.

På ramme alvor

Regjeringen satte ned en arbeidsgruppe i juni 2015 som skulle vurdere hvordan grad av alvorlighet skulle vurderes i prioriteringsbeslutninger i helse-

Helse og omsorg

tjenesten. Rapporten «På ramme alvor» ble lagt fram i november.

Arbeidsgruppen drøftet begrepet «alvorlighet» og hvordan de mener dette begrepet kan brukes i prioritering av helsetjenester både i den kliniske praksis og på mer overordnet nivå, som en erstatning for «helsetapskriteriet».

Absolutt prognosetap

Arbeidsgruppen konkluderer med at «absolutt prognosetap» er det som er best egnet til å inkludere alvorlighet i beslutningene. De mener at dette ikke medfører noen form for diskriminering, heller ikke hva angår alder. Pensjonistforbundet støtter dette når det dreier seg om «dødelig sykdom» og «midlertidig sykdom». Men for «kronisk, ikke dødelig sykdom» blir det likevel tatt hensyn til antatt gjenværende levetid, og derved prioriteres de unge fremfor gamle, alt annet likt.

Pensjonistforbundet mener forslaget fra arbeidsgruppen «På ramme alvor» er tilfredsstillende for bruk i klinisk praksis. Det er klart bedre enn Norheimutvalgets forslag, og dermed er «helsetapskriteriet» forkastet.

På et mer overordnet nivå, for eksempel nye legemidler eller behandlingsmetoder, er «absolutt prognosetap» bare delvis brukbart. Det bør presiseres og gis et innhold der forskjellen mellom unge og gamle må bli vesentlig mindre.

Pensjonistforbundet mener det nå er på høy tid og igangsette et utredningsarbeid for prioriteringsutfordringene også i helse- og omsorgstjenestene i kommunene.

Høring: «Rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester - kriterier og ventelister»

Forslaget skal bidra til å sette brukernes behov for kommunale helse- og omsorgs-tjenester i fokus. Det skal også bedre rettsstillingen til pasienter og brukere når det gjelder retten til plass i sykehjem og opphold i tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Høring avgitt desember 2015.

Pensjonistforbundet har i flere år fremmet forslag om lovfestet rett til en sykehjemsplass, og kravet står også i handlingsprogrammet som ble vedtatt på landsmøtet i 2015.

Høringsforslaget sier at de kommunale helse- og omsorgstjenestene skal være utformet slik at de møter pasientenes og brukernes behov og ønsker og bidrar til god helse og mestring. For å nå dette målet må de eldres rettigheter styrkes i praksis og forplikte kommunene sterkere enn i dag til å innfri de pliktene de har for at eldre skal få et nødvendig, faglig forsvarlig og verdig tjenestetilbud i sykehjem når behovet er der.

Lovfesting

Pensjonistforbundet vil presisere at det vi først og fremst har behov for, er en lovfestet rett til en sykehjemsplass for de mest sårbare eldre som har behov for 24 timers pleie og omsorg.

En sykehjemsplass er ikke det samme som en bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns pleie og omsorg. De som trenger en bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester utover institusjon, bør ikke inngå i dette lovforslaget.

Det er for få sykehjemsplasser i landet. Flere kommuner unngår å bygge og drive sykehjem.

Pensjonistforbundet ønsker en definisjon på hva et sykehjem er.

Konklusjon

Formulering av dagens lovverk gir kommunene rett til å nedbygge antall sykehjemsplasser og å gjøre dem om til omsorgsboliger eller bokollektiv. Det nye lovforslaget gir fortsatt kommunene rett til denne praksis. Høringsforslaget gir derfor ikke de sykeste eldre en bedre rettsstilling slik som beskrevet i forslagens hovedmålsetting.

- Lovforslaget gir heller ingen økt rettighet til en sykehjemsplass for de svakeste og syke eldre.
- Kommunene har fremdeles rett til å bestemme på hvilket nivå tildeling av helse- og omsorgstjenestene skal gis og vurdere hva som er faglig forsvarlige helse- og omsorgstjenester.
- Dagens sanksjonsmuligheter er ikke gode nok når det gjelder manglende oppfyllelse av gjeldende plikt til å gi en sykehjemsplass. Konkrete sanksjonsmuligheter i form av bøter eller annet straffeansvar overfor kommunene foreligger imidlertid ikke.
- Vi støtter forslaget om å innføre ventelister på en sykehjemsplass med en kort frist for innfrielse av vedtaket. Helsemyndighet og kommune skal til enhver tid vite antall på ventelisten og tilrettelegge deretter.
- Det må vedtas nasjonale kriterier for hvem som har rett til en sykehjemsplass, basert på grunnleggende medisinske, omsorgsmessige og psykososiale forhold.
- Fastlegenes vurdering må vektlegges.

Bekymringsmelding - Utskrivning fra institusjon

Pensjonistforbundet har i flere år fått bekymringsmeldinger fra eldre og deres pårørende om omgjøringer av sykehjemsplasser til omsorgsbolig eller bokollektiv.

Vi har gitt råd og veiledning til pårørende og i

tillegg henvist til pasient- og brukerombudene i fylket. Men dette har ikke vært tilstrekkelig for å ivareta de sårbare eldre. Her må rettsikkerheten til eldre sikres på en bedre måte.

Helse- og sosialutvalget 2012 – 2015

Forbundsleder Borge Rørvik, geriater Tor- Kristian Rønneberg, jurist og tidligere leder av Nasjonalforeningen og Statens eldreråd Signe Marie Stray Ryssdal, tidligere stortingsrepresentant og psykiater Hans Olav Tungesvik, geriater og tidligere leder av Demensforeningen Sigurd Sparr, tannlege Kirsten Solemdal, sosialmedisiner Jan Emil Stand, representant fra Fagforbundet Rolv Skirbekk og generalsekretær Harald Olimb Norman. Sekretær for helse- og sosialutvalget er rådgiver Anne Hanshus.

Helseutvalget har i denne perioden vært spesielt opptatt av eldre pleietrengende, som av medisinske årsaker har behov for 24 timers pleie og omsorg, skal ha lovfestet juridisk rett til en sykehjemsplass.

Helseutvalget har avgitt en rekke høringer.

Deltagelse i råd og utvalg fra Pensjonistforbundet

Ressurssenter for omsorgstjenester:
Borge Rørvik/Liv Thun.

Brukerforum for helse- og omsorgstjenester:
Tor-Kristian Rønneberg fram til 1. august, deretter Sigurd Wetterhus.

Brukerutvalg i Helsedirektoratet: sentralstyremedlem og fylkesleder i Buskerud Terje Aasterud

Brukerutvalg i Helse Sør- Øst: medlem Torkel Bache fram til 1.september, deretter Astri Myhrvang, Østfold og Hanna Therese Berg, Vestfold.

Brukerpanel Pasientreiser ANS: rådgiver Anne Hanshus, vararepresentant Jacob Strand, Møre og Romsdal.

Helse- og sosialutvalget fra juni 2015

Det nye sentralstyret har valgt nytt helse- og sosialutvalg for perioden juni 2015 – juni 2018. Leder lege Stein Husebø, første nestleder i Pensjonistforbundet Liv Thun, tidligere andre nestleder i Fagforbundet og leder av Hjelpepleierforbundet, Tove Stangnes, tidligere generalsekretær i FFO Liv Arum, geriater og tidligere leder av Demensforeningen i Nasjonalforeningen Sigur Sparr, tannlege Kirsten Solemdal, psykolog Elisabeth Flo, leder av helseutvalget i Rogaland Oddrun Rangnes, representant fra Fagforbundet Rolf Skirbekk og Judith Refsnæs.

Sekretær for helse- og sosialutvalget er rådgiver Anne Hanshus. Sentralstyret har også engasjert helserådgiver og forsker Wenche Malmedal.

Vil skape morgendagens aktivitetssenter

Prosjektleder Tone Bye har sammen med fylkessekretær Gro Renstrøm Moen i to år reist land og strand rundt og snakket om morgendagens aktivitetssenter.

Nå begynner aktiviteten å bære frukter: stadig flere kommuner etablerer aktivitetssentre.

Det to-årige prosjektet «Morgendagens aktivitetssenter» er finansiert av Helsedirektoratet. Prosjektet ble avsluttet ved årsslutt 2015, med en avslutningskonferanse 8. januar 2016. Konferansen ble holdt hos Norges Røde Kors med stappfull konferansesal. Fra 2016 går prosjektet over i en ny fase, finansiert av Pensjonistforbundet.

Samarbeidspartnere i prosjektet har vært Norges Røde Kors, Høgskolen i Telemark og Vestre Aker bydel i Oslo.

Bakgrunn

Mange eldre bor alene, og noen av dem opplever ensomhet og isolasjon. Undersøkelser har vist at én av ti over 67 år ikke har en eneste fortrolig venn, og at enda flere har lite kontakt med venner. Opplevelse av ensomhet er en kjent risikofaktor for å utvikle depresjon og angst, som er de vanligste psykiske lidelsene blant eldre. Tiltak som innbyr til sosialt fellesskap og trivsel har derfor en viktig forebyggende funksjon. Alle eldre skal ha mulighet til å ta i bruk et aktivitetssenter hvor de kan møte andre, aktivisere seg og bruke egne ressurser på en meningsfull måte.

Prosjektleder Tone Bye under den oppsummerende konferansen 8. januar 2016 som markerte avslutningen på prosjektet "Morgendagens aktivitetssenter" (Foto: Kristin Ruud)

Syder av liv

Horten er en av kommunene som har brukt prosjektet Morgendagens aktivitetssenter som mal for sitt aktivitetssenter. Senteret ligger sentralt i sentrum av marinebyen. Tidligere var dette et eldresenter med dagsentertilbud for slagrammede. Men så ba eldrerådet i byen om at det ble tatt noen grep.

Vi besøker Horten aktivitetssenter en dag i desember. Det er førjulsfestival med festivalpass og festivaltelt. Det syder det av liv og aktivitet med ulike foredrag, gløgg, vinsmaking, internasjonal kafe og allsang. Prosjektleder i Pensjonistforbundet, Tone Bye, er mektig imponert over hva de har fått til i Horten. Med en kommune som satser på forebygging har Horten laget en aktivitetssenter som følger forskningen i prosjektet til Pensjonistforbundet.

Generasjoner

I Horten har de lagt vekt på samarbeid med eldre selv

Aktive eldre

og med frivillige, og de har lagt frivillighetssentralen til aktivitetssenteret. I tillegg er det generasjonsquiz på ettermiddagen. De som vinner er som regel lag bestående av både besteforeldre, barn og barnebarn. At flere generasjoner kan møtes på aktivitetssenteret er en viktig suksessfaktor.

God folkehelse

I to år har prosjektleder reist land og strand rundt og snakket med eldre. Tilbakemeldingene er stort sett det samme: Dagens eldresentre trenger fornyelse. Gjennom dialog og spørreundersøkelser har prosjektet funnet ut hva som skal til for at eldresentrene blir den viktige sosiale møteplasser for pensjonistene. Nå begynner den store jobben med å overbevise kommuner om at forebygging av ensomhet handler om å satse på aktivitetssentre.

- Det ligger mye god folkehelse i et godt sosialt nettverk, sier prosjektleder Tone Bye.

Gårsdagens helter

Fotballheltene i Bodø Glimt ble behørig feiret på Aspmyra stadion søndag 30. august 2015, 40 år etter at klubben hentet hjem den første cuptriumfen til Nord-Norge.

Foran 3200 tilskuere fikk fotballheltene fra 1975 fortjent heder og oppmerksomhet før tippeliga-kampen mellom Bodø Glimt og Sarpsborg 08 ble blåst i gang. Under banketten var det hilsningstaler fra blant annet Arne Scheie, Per Ravn Omdal, klubbdirektør og daglig leder, Bjørn Tore Hansen.

Knut Eide, også kjent som Bodø fra Stompa-filmen, hadde satt sammen et humoristisk kåseri om sine opplevelser rundt klubben.

Bodø Glimt-patriot på sin hals, Halvdan Sivertsen, bidro med sang, musikk og muntre historier. 26. oktober 1975 ble en meget følelsesmessig dag for mange fotballvenner, og den betyr fortsatt mye for mange i Bodø og Nord-Norge. Det spørres om ikke også 30. august 2015 for enkelte ble en like sterk opplevelse.

Skilegenden Oddvar Brå ble hedret med en plakett på stedet der han brakk staven, under arrangementet 10. mai. (Foto: Trond Nedrebø)

→

Kollenfest!

2015 var Friluftslivets år. Pensjonistforbundet benyttet anledningen til på sin måte å markere dette i forbindelse med Pensjonistenes Holmenkolltag, som ble arrangert i forbindelse med Verdens aktivitetsdag 10. mai 2015.

Nærmere 1 500 møtte frem, deriblant fra flere pensjonistforeninger i Oslo, Akershus, Østfold, Buskerud, Vestfold, Hedmark og Oppland deltok. Skiforeningen, friluftsforsamlinger og idrettsorganisasjoner var viktige medspillere under arrangementet i Holmenkollen. Her foregikk massevis av aktiviteter, blant annet stavgang med Ingrid Kristiansen, skiskyting, seniordans, orientering, «trening uten tak», senior-turer med Turistforeningen, trening uten tak med Skiforeningen Målet med arrangementet var å sette fokus på økt fysisk aktivitet i aldersgruppa 60+. Arrangementet ble støttet økonomisk av Helse-direktoratet og Miljødirektoratet.

Morgendagens aktivitetssenter i Sørlandet Helsepark

Prosjektet Morgendagens aktivitetssenter har engasjert seg i Sørlandet helsepark i Risør. Dette engasjementet har som formål å være med på å inspirere lokale organisasjoner, kommunen og interessenter i Sørlandet Helsepark og stå sammen med de eldre i Risør for å bygge opp og etablere et aktivitetssenter for eldre i alle generasjoner i Helseparken.

I fortsettelsen av samarbeidet mellom Pensjonistforbundet og Sørlandet helsepark har Pensjonistforbundet og Risør kommune inngått et felles samarbeid om å leie et velferdsteknologisk hus til bruker-utprøving i Sørlandet Helsepark. Leieforholdet vil

Aktive eldre

Skilegende

Oslos daværende ordfører, Fabian Stang, sammen med daværende leder av Pensjonistforbundet, Borge Rørvik, åpnet arrangementet. Blant dem som var til stede var NRK-kjendis Arne Scheie. Holmenkollens legendariske speaker, Jens Aas, bandt det hele sammen på en flott måte, og skogforeningen serverte helgrillet elg.

Skilegenden Oddvar Brå ble hedret med plakett på stedet der han brakk staven i 1982.

– Det er med stolthet og i dyp respekt for en stor idrettsmann jeg står her på vegne av Pensjonistforbundet. Vi skal hedre en kollenlegende som alene har trukket til seg tusener av tilskuere opp hit i Nordmarka. Vi tror gamle helter motiverer til en aktiv alderdom, sa generalsekretær Harald Olimb Norman blant annet, og ga ordet til Oddvar Brå som kunne avduket plaketten.

ha stor nytteeffekter for pasienter og pårørende. Vi vil også kunne knytte resultatet av dette samarbeidet opp mot en videreutvikling av landets eldresentra til Morgendagens aktivitetssenter. Et felles leieprosjekt kan bli et nasjonalt utstillingsvindu og en fremtidig modell for samarbeid mellom kommuner og organisasjoner, noe som er en ønsket utvikling fra myndighetenes side, blant annet i stortingsmeldingen «Morgendagens omsorg», «Innovasjon i omsorg».

Målet for prosessen og leieforholdet er å utarbeide det «optimale» teknologihus, samt etablere informasjons- og opplæringscenter for slike typer hus. Det legges opp til utvikling av i størst mulig

grad felles kursvirksomhet og kompetanseoppbygging på regionalt/nasjonalt nivå innenfor velferdsteknologi hvor også fasiliteter i senteret skal stå sentralt.

Huset ferdigstilles og er klart til utleie sommeren 2016. Sørlandet Helsepark vil søke å legge forholdene til rette for at også andre næringsinteresserte og

brukere kan nyttiggjøre seg den utvikling, kompetanseoppbygging og innovasjon som vil finne sted.

Samarbeidet mellom Pensjonistforbundet, Risør kommune og Sørlandet Helsepark danner et godt utgangspunkt for Pensjonistforbundet til å bli en ledende brukeraktør på velferdsteknologi rettet mot eldre.

- Takk for innsatsen

Etter nok et godt år for Pensjonistforbundet, er det grunn til å rette en stor takk for den innsatsen våre 208 224 medlemmer, 19 fylkeslagsstyrer og 826 lokalforeningsstyrer har gjort i 2015. Uten dere hadde vi aldri klart å få det resultatet vi klart – sammen. En spesiell takk til alle dere som gjør en innsats som tillitsvalgt i forbundet. Det er ikke få timer frivillig innsats som ligger bak de mange

medlemsmøter, turer og aktiviteter som medlemmene nyter godt av. Tusen takk!

Jan Davidsen
Forbundsleder

Pensjonistforbundet i tall

pr. 31.12.2015

Medlemmer via lokalforeninger	56 606
Direktemedlemmer	41 134
Medlemmer via Fagforbundet	99 660
Postens Pensjonistforbund	6 110
Yrkestrafikkforbundets Pensjonistforening (YTF)	1 248
Mesta Pensjonistforening	254
Norsk Fysioterapiforbund (NFF seniorforum)	187
Avdelingspensjonistenes forening av Norges Bank (APF)	150
Statens Vegvesen	2 305
Kystverket Pensjonistforening	104
Abonnement	466
Totalt antall medlemmer pr. 31.12.2015	208 224
Eldste medlem er	105 år
Største forening er Fagforbundet Forse	797 medlemmer
Minste forening Haugesund pensjonistforening:	4 medlemmer
Antall lokallag	826
Gjennomsnittsalder	75,8

Nye lokalforeninger i 2015:

Bergen pensjonistforening opprettet	13.10.2015
HVØ pensjonistlag opprettet	11.05.2015
Risør pensjonistforening opprettet	05.03.2015
Sarpsborg pensjonistforening opprettet, aktiv fra 2015	12.12.2015
Ås pensjonistforening opprettet	25.02.2015
Ilas seniorteam opprettet	09.12.2014
Jelsa Pensjonistlag opprettet	04.11.2014

Av medlemmene i Pensjonistforbundet er
61% kvinner og 39 % er menn

Vedlegg

Protokoll fra møtene 19. og 20. mai 2015 mellom Regjeringen og Pensjonistforbundet, Seniorsaken, Forsvarets seniorforbund, Landslaget for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Unio om tallgrunnlaget for regulering av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra 1. mai 2015

Følgende har vært til stede på ett eller flere av møtene:

Pensjonistforbundet: Borge Rørvik, Liv Thun, Arild Øynes, Bjørg Hageløkken, Rolf Skirbekk, Kjell Levik, Kyrre Stenbro, Anni Millward, Harald Lund, Harald Olimb Norman, Arne Waler, Magne Furesund, Jørn Handal, Ragnhild Nestaas og Kristin Ruud

Seniorsaken: Knut Chr. Høvik og Stig Klingstedt

Forsvarets seniorforbund: Karl Olav Bogevoid

Landslaget for offentlige pensjonister: Isak Rosenvold, Karin S. Woldseth og Hans Erik Pettersen

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon: Knut Magne Ellingsen, Ingunn Ulfstein, Liv Arum og Grete Crowo

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner: Arne Lein og Astrid Strøm

Landsorganisasjonen i Norge: Terje Olsson og Øystein Nilsen

Unio: Erik Orskaug og Torgeir Pettersen

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund: Helle Stensbak

Arbeids- og sosialdepartementet: statsråd Robert Eriksson, statssekretær Thor Kleppen Sættem, politisk rådgiver Ulrikke Holmøy, Simen Fremmergård, Tormod Belgum, Knut Melheim, Pernille Krohn og Oddbjørn Haga

Finansdepartementet: statssekretær Paal Bjørnstad og Yngvar Tveit

På vegne av Pensjonistforbundet, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner la Borge Rørvik i møtet 19. mai 2015 fram følgende:

”Pensjonistforbundet (SAKO samarbeidet) FFO samt SAFO, heretter kalt organisasjonene, viser til at det fra Arbeids- og sosialdepartementets side er blitt varslet at trygdedrøftingene for 2015 avholdes 19. og 20. mai 2015.

Organisasjonene viser til forskrift om endring i forskrift om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, og innretter sitt krav i forhold til dette.

Organisasjonene fremmer med dette følgende krav:

Organisasjonene viser innledningsvis til de senere års trygdedrøftinger med Pensjonistforbundets protokolltilførsler. Organisasjonene er prinsipielt motstandere av at løpende pensjon reguleres lavere enn lønnsveksten. Organisasjonene vil, i forbindelse med evaluering av pensjonsreformen i 2017, kreve at reguleringsmekanismen endres.

Allerede i innværende trygdeoppgjør er det likevel nødvendig å gjøre et avvik fra gjeldende retningslinjer for oppgjøret på en slik måte at alle berørte av trygdeoppgjøret blir sikret opprettholdelse av kjøpekraften.

Intensjonene i pensjonsreformen var at løpende pensjon skulle reguleres med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Dette skulle sikres på en slik måte at antatt lønnsvekst skulle fratrekkes en fast faktor på 0,75%. Problemet med et slikt fratrekk kommer for dagen de år reallønnsveksten er lav. Det må derfor inn en sikringsbestemmelse på området.”

På vegne av Seniorsaken la Knut Chr. Høvik i møtet 19. mai 2015 fram følgende:

”Som grunnlag for forslag til regulering av folketrygdens grunnbeløp og alderspensjoner under utbetaling viser Seniorsaken til;

- Avtale mellom regjeringen og pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner.
- Folketrygdlovens § 19-14
- Forskrift 6. mai 2011 nr 465 § 3
- Lov om Statens pensjonskasse § 42
- Hovedrapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene, grunnlaget for 2015
- Revidert nasjonalbudsjett 2015

Med utgangspunkt i ovenstående fremmer Seniorsaken følgende forslag:

1. Seniorsaken mener primært at underregulering av pensjonen bør fjernes. Isolert sett er ikke en underregulering av pensjonen med 0,75 % problematisk, men på grunn av at underreguleringen akkumuleres øker avstanden mellom lønsmottakeres inntekter og pensjonistenes inntekter på en uakseptabel måte. Seniorsaken mener derfor at det er nødvendig å få endret reglene slik at man unngår akkumuleringseffekten.
2. Årets regulering må i alle fall tilpasses situasjonen slik at pensjonene øker minst like mye som prisveksten. Etter våre beregninger betyr dette en regulering på minst 1,34 % pr 1. mai 2015.
3. Regulering av folketrygdens grunnbeløp følger den vedtatte reguleringsmodell. Etter våre beregninger innebærer det en regulering på 1,94 % pr 1. mai 2015.
4. Staten må sørge for at effekten av underreguleringen av pensjonene etter dagens regelverk blir nøye analysert både med hensyn til den enkelte pensjonist og for samfunnet.

Resultatet av analysen må offentliggjøres slik at både myndighetene og organisasjonene har et felles faktagrunnlag å forholde seg til.”

På vegne av Forsvarets seniorforbund la Karl Olav Borgevold i møtet 19. mai 2015 fram følgende:

”Som grunnlag for forslag til regulering av folketrygdens grunnbeløp og alderspensjoner under utbetaling viser Forsvarets seniorforbund (FSF) til;

- Avtale mellom regjeringen og pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner.
- Folketrygdlovens § 19-14
- Forskrift 6. mai 2011 nr 465 § 3
- Lov om Statens pensjonskasse § 42
- Hovedrapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene, grunnlaget for 2015
- Revidert nasjonalbudsjett 2015

FSF tar utgangspunkt i en lønnsvekst på 2,7 prosent og en prisvekst på 2,1 prosent, hvilket innebærer en vekst i reallønnen på 0,6 prosent.

Det må forventes at pensjonene også tilkommer en relativ andel av realveksten.

I den vedtatte reguleringsmodellen for regulering av grunnbeløpet og pensjoner under utbetaling er det lagt inn en forutsetning om en reallønnsvekst på 1,5 prosent. For en gjennomsnittsberegning av lønns- og prisvekst ble det da lagt inn en reduksjonsfaktor på 0,75 prosent, noe som i utgangspunktet skal sikre pensjonene minst 50 % av realveksten.

Rammene for lønnsoppgjørene i 2015 er nå slik at denne forutsetningen ikke lenger er til stede og det foreligger således en situasjon hvor pensjonistene kan få en negativ realvekst mens lønsmottakerne får en reallønnsvekst.

FSFs forslag er derfor at det i 2015 iverksettes en sikringsbestemmelse som sikrer at alderspensjoner under utbetaling ikke gis negativ realvekst.

Med utgangspunkt i ovenstående fremmer FSF følgende forslag:

1. FSF mener primært at underregulering av pensjonen bør fjernes. Isolert sett er ikke en underregulering av pensjonen med 0,75 % problematisk, men på grunn av at underreguleringen akkumuleres øker avstanden mellom lønnsinntekt og pensjonsinntekt, hvilket i praksis innebærer en nedskrivning av pensjonenes realverdi i forhold til velferdsutviklingen. FSF mener derfor at det er nødvendig å få endret reglene slik at man unngår akkumuleringseffekten.
2. Staten må sørge for at effekten av underreguleringen av pensjonene etter dagens regelverk blir nøye analysert både med hensyn til den enkelte pensjonist og for samfunnet.

Resultatet av analysen må offentliggjøres slik at både myndighetene og organisasjonene har et felles faktagrunnlag å forholde seg til.

3. Årets regulering må i alle fall tilpasses situasjonen slik at pensjonene øker minst like mye som prisveksten i 2015.

4. Regulering av folketrygdens grunnbeløpet følger den vedtatte reguleringsmodell, etter våre beregninger innebærer dette en regulering på 1,94 %, pr 1.mai 2015

5. Alderspensjoner under utbetaling reguleres minimum iht forventet prisvekst i 2015, etter våre beregninger gir dette en regulering på minimum 1,34 % pr 1.mai 2015.”

På vegne av Landslaget for offentlige pensjonister la Hans Erik Pettersen i møtet 19. mai 2015 fram følgende:

”Landslaget for offentlige pensjonister (LOP) mener at pensjonistene skal ha samme realutvikling i sine pensjonsinntekter som de yrkesaktive i sine lønnsinntekter. Det betyr at vi mener at løpende pensjoner skal reguleres på årsbasis med samme presentsats som snittet at de yrkesaktives lønnsutvikling korrigert med forskjellen mellom forventet og faktisk utvikling de to siste år. LOP vil m.a.o. ha opphevet underreguleringen.

LOP krever at regjeringen bidrar til å så skjer fra 2017 i samband med evalueringen av pensjonsreformen.

Ved dette oppgjøret i 2015 krever LOP at realinntekten for pensjonistene ikke blir negativ. Det betyr at vi krever at løpende pensjoner reguleres slik at årsveksten i pensjonsinntekten blir i samsvar med forventet prisvekst på 2,1 prosent. Vi er oppmerksom på at et slikt krav går ut over tidligere beregningsregler, men mener det er rimelig å legge til grunn en slik sikring, da de yrkesaktive for sin del vil i snitt få økt realinntekt.

Videre krever LOP at det åpnes for en etterregulering ved trygdeoppgjøret 2016 dersom prisveksten avviker fra forventet 2,1 prosent.

Vi har ikke tallfestet hva vårt krav vil innebære av regulering pr. 1. mai 2015 og er åpne for en dialog om beregninger.”

På vegne av Landsorganisasjonen i Norge la Terje Olsson i møtet 19. mai 2015 fram følgende:

”Vi har basert oss på følgende forutsetninger for trygdeoppgjøret :

Forutsetninger :

Gjennomsnittlig G 2014= 87 328 kr

G 1. mai 2014= 88 370 kr

Lønnsvekst 2013 til 2014= 3,1 %

Trygdeoppgjøret 2014, forutsatt årslønnsvekst= 3,3 %

Avvik= - 0,2 prosent

Forventet årslønnsvekst 2015 RNB= 2,7 %

Prisvekst :

Anslag 2015 TBU=2,5 %

I 2015 kan lav lønnsvekst og underregulering av alderspensjonene med 0,75 % medføre nedgang i realinntekt for alderspensjonistene. LO ber om at det tas initiativ til at en sikringsmekanisme blir utredet, med sikte på opprettholdelse av alderspensjonistenes kjøpekraft.”

På vegne av Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund la Helle Stensbak i møtet 19. mai 2015 fram følgende:

”YS krever at en negativ reallønnsutvikling for pensjonister blir kompensert, og at kompensasjonen gis med virkning i årets oppgjør.”

På vegne av Unio la Erik Orskaug i møtet 19. mai 2015 fram følgende:

”1. Unio krever at alderspensjonene øker så mye at pensjonistene opprettholder realinntekten. Revidert nasjonalbudsjett 2015 anslår lønnsveksten til 2,7 pst og KPI-veksten til 2,1 pst. Med et slikt resultat vil underreguleringen av pensjonene gi alderspensjonistene en realinntektsnedgang i 2015 på 0,4 pst, mens de yrkesaktive får en gjennomsnittlig reallønnsøkning på 0,6 pst.

2. Unios krav til «samla årslønnsvekst» som skal ligge til grunn for vekst i grunnbeløpet på årsbasis er 2,87 pst. Det gir følgende vekst for hhv. alderspensjon, grunnbeløp og minstepensjon:

a. Alderspensjonene øker på årsbasis med 2,1 pst, økningen per 1. mai blir 1,72 pst.

b. Grunnbeløpet øker på årsbasis med 2,87 pst, økningen per 1. mai blir 2,49 pst. Grunnbeløpet (G) øker med 2 196 kroner per 1. mai til 90 566 kroner.

c. Minstepensjonen øker på årsbasis med 2,37 pst, økningen per 1. mai blir 1,99 pst. Minstepensjonen øker med 3 448 kroner per 1. mai til 176 722 kroner.

3. Unio mener at anslaget på KPI-veksten i 2015 i Revidert nasjonalbudsjett er satt lavt. Det er derfor viktig at en kompensasjon for å hindre realinntektsnedgang for pensjonistene i år sjekkes mot den faktiske lønns- og prisveksten i ettertid. Unio krever at en slik etterregulering gjennomføres i forbindelse med Trygdedrøftingene 2016.

4. Unio krever at regjeringen foreslår en permanent sikringsmekanisme for reguleringen av alderspensjonene slik at en unngår at pensjonistene får år med nedgang i realinntekt.”

I møtet 20. mai 2015 opplyste arbeids- og sosialministeren at regjeringen vil gjennomgå reguleringsprinsippene for pensjoner. Formålet er å unngå en utvikling over flere

påfølgende år hvor pensjonistene får redusert kjøpekraft, samtidig som lønnsoppgjørene gir økt kjøpekraft til arbeidstagerne. Gjennomgangen skal bygge på følgende:

- Eventuelle endringer skal ikke svekke bærekraften i pensjonssystemet
- Det skal ikke gi noen innebygd garanti mot redusert kjøpekraft i enkeltår
- Justeringer for eventuelle avvik mellom forventet og faktisk lønnsvekst de siste to årene opprettholdes
- En eventuell endring kan først tre i kraft i 2016. Det skal likevel vurderes om eventuelle endringer skal gjelde fra og med 2016, eller om en i 2016 også skal ta hensyn til eventuell redusert kjøpekraft i 2015

For øvrig er trygdeoppgjøret 2015 gjennomført i henhold til gjeldende regler for regulering av grunnbeløpet og pensjoner. I møtet 20. mai 2015 redegjorde arbeids- og sosialministeren for tallgrunnlaget for regulering av pensjonene fra 1. mai 2015, i samsvar med forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, jf. folketrygdloven §§ 1-4, 19-14 og 20-18.

Etter møter 19. og 20. mai 2015 legges følgende til grunn for reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra 1. mai 2015:

- at forventet lønnsvekst i inneværende år er 2,7 prosent, slik det fremkommer i revidert nasjonalbudsjett
- at faktisk lønnsvekst for 2014 foreløpig er beregnet til 3,1 prosent, det vil si et negativt avvik på 0,20 prosentpoeng i forhold til fjorårets anslag på 3,3 prosent.
- at faktisk lønnsvekst for 2013 fortsatt er anslått til 3,9 prosent, slik at det ikke foreligger noe avvik i forhold til tidligere anslag.

Protokolltilførsel fra Unio

Unio beklager at regjeringen ikke vil kompensere pensjonistene slik at de unngår realinntektsnedgang i årets trygdedrøftinger. Med regjeringens anslag for lønns- og prisvekst i Revidert nasjonalbudsjett 2015 vil alderspensjonistene med dette få en realinntektsnedgang i 2015 på 0,4 pst og minstepensjonistene en nedgang på 0,1 pst.

Unio viser videre til at anslaget for årets prisvekst i Revidert nasjonalbudsjett er satt så lavt som 2,1 pst. Det er betydelig lavere enn TBUs anslag på om lag 2 ½ pst. Blir prisveksten høyere enn regjeringen har lagt til grunn, øker realinntektstapet for pensjonistene.

Unio krever at pensjonistenes realinntektstap i 2015 tas opp på ny i Trygdedrøftingene 2016 med tanke på full kompensasjon. Regjeringens ”tilbud” om at den vil vurdere en slik kompensasjon er ikke forpliktende nok.

Unio krever at regjeringen foreslår en permanent sikringsmekanisme for reguleringen av alderspensjonene slik at en unngår at pensjonistene får år med nedgang i realinntekt.

Protokolltilførsel fra Seniorsaken og Forsvarets seniorforbund

Seniorsaken og Forsvarets seniorforbund beklager sterkt at staten ikke er villig til å kompensere pensjonistene for prisstigningen. Årets oppgjør synliggjør at Stortingets pensjonsforlik i en tid med lav realvekst får konsekvenser for pensjonistene som går på tvers av intensjonene i forliket. I tillegg har den løpende underreguleringen av pensjonene i den første femårsperioden medført at pensjonen, for personer som har hatt pensjon hele tiden, nå er mer enn 3,5 % underregulert sammenholdt med den generelle velstandsutviklingen i samfunnet. Dette er en uakseptabel utvikling. Seniorsaken og Forsvarets seniorforbund ber derfor regjeringen og Stortinget innstendig om å justere modellen slik at underreguleringen fjernes, og i alle fall slik at man unngår akkumuleringseffekten av den årlige underreguleringen.

Protokolltilførsel fra YS

YS skrev i sitt høringssvar i 2008 at man aksepterer reguleringsbestemmelsen, men ønsket at man også tok inn en sikringsbestemmelse i bunn. Dette er i tråd med vårt krav i år.

Oslo, 20. mai 2015

Pensjonistforbundet

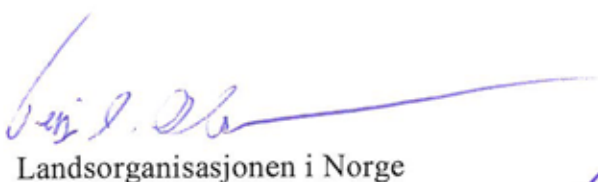

Seniorsaken

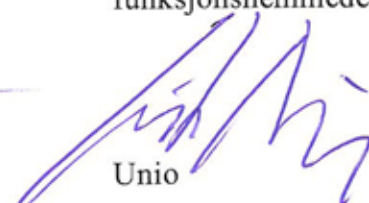

Forsvarets seniorforbund

Landslaget for offentlige pensjonister

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

Samarbeidsforumet av
funksjonshemmedes organisasjoner

Landsorganisasjonen i Norge

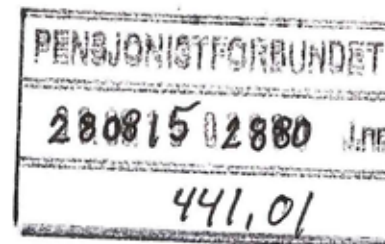

Unio

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Arbeids- og sosialdepartementet

Tillegg til protokoll:

Pensjonistforbundet, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner og Landslaget for offentlige pensjonister finner å måtte tilkjenne sin protest mot et resultat av et trygdeoppgjør som har i seg negativ utvikling av pensjon i forhold til prisvekst ved ikke å signere årets protokoll.

Ifølge liste

Adresseliste

Pensjonistforbundet	Lilletorget 1	0184	OSLO
Seniorsaken	Bygdø alle 5	0257	OSLO
Forsvarets seniorforbund	Postboks 1550 Sentrum	0015	OSLO
Landslaget for offentlige pensjonister	Stortingsgt. 2	0158	OSLO
Landsorganisasjonen i Norge	Youngsgt. 11	0181	OSLO
Unio	Stortingsgaten 2	0158	OSLO
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund	Postboks 9232 Grønland	0134	OSLO

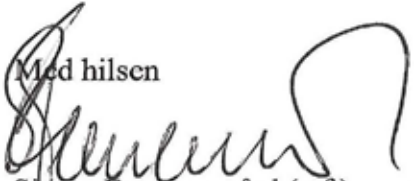
Deres ref

Vår ref
14/4352-

Dato
25.08.2015

Protokoll fra møtene om statsbudsjettet for 2016

Vedlagt følger signert protokoll fra møtene 16. desember 2014 og 28. april 2015 om statsbudsjettet for 2016.

Med hilsen

Simen Fremmergård (e.f.)
avdelingsdirektør

Knut Melheim
seniorrådgiver

Kopi til:
Akademikerne

Fritjof Nansens plass 6 0160 OSLO

Kopi:
Landstinget
Fylkeskommisjonen
Kollektive org.
Sentralstinget
Føringskontroll

PROTOKOLL FRA DRØFTINGENE MELLOM REGJERINGEN OG PENSJONIST-FORBUNDET, SENIORSAKEN, FORSVARETS SENIORFORBUND, LANDSLAGET FOR OFFENTLIGE PENSJONISTER, LO, UNIO OG YS 16. DESEMBER 2014 OG 28. APRIL 2015 OM STATSUDSJEITET FOR 2016 FOR PENSJONISTER

I henhold til "Avtale mellom regjeringen og pensjonistenes og arbeidstakernes organisasjoner om statsbudsjetten når det gjelder saker av betydning for pensjonister" av 28. november 2014 ble det holdt møter den 16. desember 2014 og 22. april 2015 om krav til statsbudsjetten for 2016 for pensjonister. Akademikerne deltok ikke på møtene. Kunnskapsdepartementet deltok heller ikke.

Møtene ble ledet av arbeids- og sosialministeren.

Følgende personer deltok på møtet 16. desember 2014:

Pensjonistforbundet:

Borge Rørvik, Liv Thun, Arild Øynes, Bjørg Hageløkken, Berit Lynnebakken, Harald Lund, Anni Millward, Kjell Levik, Harald Olimb Norman og Tale Jordbakke

Seniorsaken:

Knut Chr. Høvik og Stig Klingstedt

Forsvarets seniorforbund:

Geir Anda og Karl O. Bøgevoll

Landslaget for offentlige pensjonister:

Torild Ofstad og Karin S. Woldseth

LO:

Terje Olsson og Øystein Nilsen

Unio:

Henrik Dahle og Torgeir Pettersen

YS:

Helle Stensbak

Helse- og omsorgsdepartementet:

Politisk rådgiver Fredrik Wang Gierløff og Olav Gjestvang, Kommuneetjenesteavdelingen

Finansdepartementet:

Kirsti Mellbye, Skatteøkonomisk avdeling

Kulturdepartementet:

Tore Aas-Hanssen, Kunstavdelingen

Arbeids- og sosialdepartementet:

Arbeids- og sosialminister Robert Eriksson, statssekretær Thor Kleppen Sættem, Simen Fremmergård og Knut Melheim, Pensjonsavdelingen

Følgende personer deltok på møtet 28. april 2015:

Pensjonistforbundet:

Borge Rørvik, Liv Thun, Arild Øynes, Bjørg Hageløkken, Rolf Skirbekk, Harald Lund, Kyrre Stenbro, Annie Millward, Kjell Levik, Harald Olimb Norman, Magne Furesund, Ragnhild Nestaas, Jørn Handal, Unn Johansen og Kristin Ruud

Seniorsaken:

Knut Chr. Høvik og Thor-Øistein Endsjø

Forsvarets seniorforbund:

Geir Anda og Karl Olav Bøgevoll

Landslaget for offentlige pensjonister:

Torild Ofstad og Karin S. Woldseth

LO:

Øystein Nilsen og Terje Olsson

Unio:

Erik Orskaug og Torgeir Pettersen

Finansdepartementet:

Kirsti Mellbye, Skatteøkonomisk avdeling

Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

Marte Monsen Hvalryg, Arbeidsgiverpolitisk avdeling

Arbeids- og sosialdepartementet:

Robert Eriksson, Ulrikke Holmøy, Thor Kleppen Sættem, Simen Fremmergård, Knut Melheim og Pernille Krohn, Pensjonsavdelingen

Organisasjonene fremmet sine krav før møtet 16. desember 2014

Pensjonistforbundet la på vegne av SAKO-samarbeidet fram organisasjonenes krav til statsbudsjetten for 2016 i brev 28. november 2014:

1. Krafttak for dem som har minst

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene viser til at statsbudsjetten for 2015 med tydelighet har vist en dreining mot et klaskeskilte hvor de som har mye, får mer og de som har lite, får litt mindre. Dette er en politikk som Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene ikke kan akseptere. Organisasjonene krever et økonomisk krafttak for dem som har minst blant alders- og uførepensjonistene. Det nedsettes en arbeidsgruppe som ledes av Arbeids- og sosialdepartementet, med representanter fra berørte etater og organisasjoner mv. Det forutsettes at departementet også stiller nødvendige ressurser til rådighet. Gruppen avgir en delrapport i god tid før statsbudsjetten for 2016 og en endelig rapport med forslag til tiltak i god tid før statsbudsjetten for 2017.

2. Mulighet til å bo hjemme lengst mulig

Organisasjonene krever at det må legges til rette for en reell mulighet til å bo i eget hjem så lenge som mulig, blant annet ved følgende tiltak:

- Opprustning av hjemmetjenestene både hva kvalitet og kvantitet angår
- Videreutvikling av velferdsteknologien:
 - må bli et godt supplement til øvrige tjenester
 - må være en tjeneste som tilbys, - ikke et produkt som selges
- Oppfølging av hjemmeboendes ernæring og kosthold må være et viktig element i det daglige tilsynet fra den hjemmebaserte tjenesten
- Munnhelse må ivaretas gjennom et særskilt egenandelsystem
- Gode finansieringsordninger til ombygging av bolig
- Nærhet til aktivitetssenter, frivillighetssentral og helsehus

3. Øremerking av driftsmidler til kommunal omsorg

Organisasjonene viser til den nødvendige og kloke beslutningen om å øke intensiteten på bygging av sykehjem og omsorgsboliger. Ute i kommunene er det imidlertid ikke økonomi til å foreta de grep som regjering og storting har initiert, da svært mange kommuner sliter med sin økonomi. En naturlig utvikling hva heldøgns omsorgsplasser angår, hadde vært en jevn og parallell utbygging av sykehjem og omsorgsboliger. Nå velger kommunene stort sett den varianten som gir dem minst driftsutgifter. Det betyr en storstilt utbygging av omsorgsplasser og en desto lavere utbyggingstakt når det gjelder sykehjem. Organisasjonene krever derfor at midler til drift av sykehjem må øremerkes slik at kommunene settes i stand til både å bygge og drifte sykehjem, den øverste delen av "omsorgstrappa".

4. Minstefradrag for lønnsinntekt og pensjonsinntekt

Fra 2005 har forskjellen i minstefradrag på lønnsinntekt og pensjonsinntekt bare blitt større og større. Argumentasjonen for endringen har vært at det skal lønne seg å jobbe, og at arbeidstakere har andre og større utgifter i forbindelse med sin hverdag enn pensjonsmottakere. Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene ser store svakheter i argumentasjonen og har i alle år vært kritisk til å benytte minstefradraget som et incitament for å stå lenger i jobb. Det bør finnes andre virkemidler enn ordninger som bare skaper forskjeller mellom skattebetalergруппene. Også pensjonsmottakere har utgifter til transport, lege, medisiner, helseforebyggende tiltak etc. Organisasjonene krever at pensjonsmottakere behandles etter de samme regler for minstefradrag som for dem med lønns- og trygdeinntekt.

5. Aktivitetssenter

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene viser til at en ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i 2013 fikk på plass en ny tilskuddsordning for etablering av aktivitetssentre. I statsbudsjettet for hhv 2014 og 2015 er dette videreført med en bevilgning på 10 millioner. Et aktivitetssenter bidrar til at eldre kan bo lenger i eget hjem, det bidrar til opplevelser og innhold i livet. Tiltaket genererer også inspirasjon til å jobbe på tvers av generasjonene og avler frivillig. Mange kommuner og organisasjoner har benyttet seg av muligheten til å søke midler for å etablere

møteplasser som er ønsket både av de yngre eldre og de eldste eldre. Organisasjonene krever at midler til aktivitetssenter økes til 20 millioner i 2016.

6. Den kulturelle spaserstokk

Organisasjonene viser til at det er sjelden at et enkelttiltak har vært så populært som *Den kulturelle spaserstokken*. Eldre i og utenfor institusjon har fått kulturopplevelser av profesjonelle aktører. Det har vært høytidsstund på sykehjemmene når kulturen oppsøker institusjonen. Kommunene har omfavnet tiltaket, og i 2013 var det over 300 kommuner som søkte om og som fikk midler gjennom ordningen. Kultur er forebyggende, kultur er brobygger mellom generasjonene og kultur er glede. Organisasjonene krever at midler til den kulturelle spasersokken økes til 40 millioner i 2016.

Seniorsaken framsatte sine krav til statsbudsjettet for 2016 på følgende områder, i brev 3. desember 2014, supplert med et innspill i brev 16. desember 2014:

1. Underregulering av pensjonene fjernes

Seniorsaken mener at alle pensjonister skal sikres sin andel av velferdsutviklingen og ber om at underreguleringen av alderspensjoner fjernes. Ved at avkortingen akkumuleres for hvert år minker kjøpekraften vesentlig over tid. Pensjonistene vil i løpet av 20 år ha tapt ca. 1,5 års pensjon sammenlignet med den generelle velferdsutviklingen. Dette mener Seniorsaken ikke er en velferdsstat verdig. Seniorsaken vil derfor prioritere å fjerne underreguleringen framfor å redusere avkortingen av grunnpensjonen til gifte og samboende med fem prosentenheter. Seniorsaken peker i denne forbindelse på at leviekostnadene er vesentlig høyere for enslige enn for gifte og samboende.

2. Justering av folketrygdavgiften

Seniorsaken viser til at det av budsjettproposisjonen for 2011-budsjett fremgår at skatteinntektene, herunder trygdeavgiften, går til å finansiere offentlige utgifter. Dette mener Seniorsaken er en merkelig argumentasjon. Avgiften er hjemlet i lov om folketrygd, og skal bidra til å dekke helseutgifter og pensjon for medlemmene i folketrygden. Tradisjonelt har man delt avgiften i en helsedel og en pensjonsdel. Da man ikke opparbeider pensjonspoeng av pensjonen er det logisk at man slipper å betale innskudd for pensjon.

Seniorsaken mener at en skjerpet trygdeavgift, som bare rammer pensjonistene, i realiteten er en ny toppskatt, men med et mye lavere innslagspunkt. Seniorsaken er helt ut enig i at pensjonister med lavere og midlere pensjoner skal ha skattelindringer slik det ble innført i 2011, men finansieringen må være en felles oppgave for skattebatalerne. Seniorsaken ber om at trygdeavgiften settes med med 1,7 prosentenheter.

3. Sykestønad for yrkesaktive over 67 år

Seniorsaken er enig i at eldre yrkesaktive skal oppfordres til å fortsette i aktivt virke så lenge de har evner og lyst til å arbeide, men er ikke enig i at arbeidstakere over 67 år

mister sykestønad. Skal arbeidslinjen være en realitet, må reglene om sykestønad endres slik at arbeidstakere har de samme rettigheter så lenge de er yrkesaktive.

4. Finansiering av eldreomsorgen

Seniorsaken har i flere år oppfordret regjering og storting til å sørge for at Norge har et tilstrekkelig antall sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Til tross for mange løfter og ansatser for å løse mangelen på sykehjemsplasser, står kommunene fremdeles med et utilstrekkelig antall plasser, samtidig som folk blir stadig eldre og flere trenger plass. Seniorsakens SOS-telefon varsler om problemene mange eldre opplever når helsen svikter og de ikke gis en trygg tilværelse. Seniorsaken har også registrert at kvaliteten på omsorgsarbeidet ofte er mangelfull. Etter Seniorsakens vurdering er situasjonen så alvorlig at drastiske tiltak må gjennomføres. Seniorsaken ber derfor om at budsjettmidler til eldreomsorgen i kommunene øremerkes, eller at staten tar direkte ansvar for eldreomsorgen.

5. Forhøyet tilskudd for bygging av private seniorboliger

Seniorsaken er opptatt av at seniorene skal kunne bli boende i sitt eget hjem så lenge de har ønske og mulighet til dette. Derfor blir det arbeidet aktivt for å få bygget seniorboliger der forholdene er tilrettelagt for en trygg og positiv seniortilværelse. For å gjøre det mulig å bygge tilstrekkelig mange seniorboliger, ber Seniorsaken regjeringen vurdere både å øke Husbankens tilskudd per boligenhet, men også å øke bevilgningen slik at det er tilstrekkelig store rammer for det totale antall seniorboliger som må bygges hvert år.

6. Oppgradering av boliger for eldre

I tråd med politiske mål om at flere eldre skal gis mulighet til å bli boende i eget hjem, må det tas initiativ til å tilpasse dagens boliger. De fleste eldre ønsker å bli boende hjemme så lenge de føler seg trygge. Det burde legges opp til at alle eldre som bor i boliger som er eldre enn 25 år, får økonomisk støtte til nødvendig tilpasning. Seniorsaken foreslår derfor at myndighetene dekker 50 prosent av alle utgifter som påløper for godkjente tilpasninger av Eldres hjem, ved en ordning tilsvarende den tidligere ENØK-støtten. Seniorsaken ber om at en ordning med tilskudd til oppgradering av eksisterende bolig utredes og innarbeides i budsjettforslaget for 2016.

7. Særfradrag for store sykdomsutgifter

Seniorsaken viser til at det i 2011 ble bestemt å utfase særfradraget for høye sykdomsutgifter. Isteden skulle det innføres en alternativ ordning med den samme økonomiske omfatningen. I påvente av at utfasingen skulle skje er ordningen videreført ved at de som allerede var inne i ordningen i 2010 og 2011 fortsatt skal få særfradrag, men ingen nye skal tilkomme. Etter Seniorsakens vurdering er dette en situasjon som rammer eldre mennesker nokså tilfeldig. De med lavest pensjonsinntekter og uforholdsmessig store sykdomsutgifter som har oppstått etter 2011 trenger denne støtten sår. Seniorsaken ber innstendig regjeringen enten om å gjeninnføre ordningen med fradrag for store sykdomsutgifter på generelt grunnlag eller sørge for at den alternative ordningen blir iverksatt raskt.

8. Fradrag for kontingent i pensjonistorganisasjonene

Seniorsaken viser til at yrkesaktive personer har rett til fradrag av fagforeningskontingenten, inklusive eventuelle forsikringsordninger som er inkludert i avgiften. Seniorsakens medlemmer betaler på tilsvarende måte kontingent i sin interesseorganisasjon for å få sine interesser ivaretatt overfor myndigheter og andre. Seniorsaken mener at en større grad av organisering av eldre er en klar fordel for samfunnet generelt. Ved at seniorene organiserer seg og danner lokallag engasjerer de seg i sitt eget lokalsamfunn og lokale løsninger for eldre. I tillegg bør det være av interesse for myndighetene å ha interesseorganisasjoner for seniorene å forholde seg til slik man i samarbeid kan løse de utfordringer som vil komme med økende antall eldre i samfunnet. Man kan sette en øvre grense for fradrag på for eksempel 500 kroner per år. At flere seniorer organiserer seg kan i noen grad bøte på det demokratiske underskudd som rår ved at styrende organer i samfunnet nesten ikke har eldre representanter.

9. Styrking av fysisk aktivitet for eldre

Økt kunnskap viser i stadig større grad nytten av fysisk trening, ikke minst styrketrening, for Eldres funksjon og vitalitet. Seniorsaken ber om at det blir tilrettelagt for treningstilbud for eldre over hele landet. Trening har også en positiv side ved å stimulere til bedret matinntak og sosial aktivitet. Seniorsaken foreslår derfor at styrking av fysisk aktivitet for eldre legges ut som en egen post i statsbudsjettet hvor det kan søkes om prosjektmidler til forslagsvis 20-50 millioner.

Forsvarets seniorforbund framsatte krav til statsbudsjettet for 2016 på følgende områder, i brev 3. desember 2014:

1. Generelt

Forsvarets seniorforbund (FSF) arbeider for at alderspensjonistene skal være omfattet av forutsigbare pensjonsordninger som sikrer pensjonistenes økonomiske og sosiale kår, ved at pensjonistene skal være sikret minst den relative andelen av velferdsutviklingen (reallønnsveksten). FSF har som mål:

- Bevare verdien i pensjoner, opparbeidet gjennom arbeid
- Helse- og omsorgstilbud for eldre generasjonen som gir verdighet livet ut
- Kulturelle, sosiale og velferdsmessige aktiviteter som engasjerer og bidrar til at pensjonistene har en meningsfylt livsfase, gjennom egenutviklede og tilrettelagte tiltak.

2. Arbeidslinjen

FSF sier seg fornøyd med at aldersgrensene ser ut til å stå for fall. FSF mener dette også må gjenspeiles i tilgrensende regelverk og fremmer følgende krav:

- Lik rett til sykepenges for alle yrkesaktive over 67 år
- Redusert arbeidsgiveravgift for arbeidstakere over 67 år

3. Pensjon

FSF krever at alle pensjonister sikres minst sin relative andel av velferdsutviklingen og har framført følgende momenter:

- I reguleringsmodellen for alderspensjon under utbetaling ligger en forutsetning med en reallønnsvekst på 1,5 prosent. "Gjennomsnittsberegningsmodellen" gir derfor et fratrekk på 0,75 prosent. Lavere reallønnsvekst innebærer at forutsetningen ikke lenger er til stede. FSF krever at forventet reallønnsvekst settes til 1 prosentpoeng, og at reguleringsfaktoren settes til 0,5 %.
- I regjeringens forslag til statsbudsjett 2015 reduseres trygdeavgiftssatsen 8,2 % til 8,1 % for yrkesaktive, mens satsen for pensjonsinntekt ikke endres. Minstefradrag øvre grense for lønnsinntekt økes med 4,5 %, mens minstefradrag på pensjonsinntekt økes med 2,6 %. FSF krever at tiltak som omfatter både pensjonister og yrkesaktive gis samme prosentvise utvikling.
- I regjeringens forslag til statsbudsjett 2015 heves innslagspunkt trinn 1 med 2,8 % mens innslagspunkt trinn 2 heves med 2,5 %. FSF krever at det ikke skal foretas omfordeling innen gruppen pensjonister med bruk av selektive virkemidler.

4. Demokratisk underskudd

Eldre har lav representasjon i styrende organer. De eldre taper i nominasjonsprosessene. Den nye modellen med pensjonistorganisasjonenes deltakelse i drøftinger er en styrke for demokratiet. FSF fremsetter følgende krav:

- For å styrke pensjonistene posisjon, innføres fradragsberettiget medlemskontingent i en pensjonistorganisasjon (godkjente organisasjoner av og for pensjonister) med inntil kr 500
- Det rettes fokus på de kommunale og fylkeskommunale eldrerådenes rolle og opplæring av disse.

5. Skatt og avgifter

FSF viser til at trygdeavgiften er hjemlet i folketrygdloven, men at den i budsjett-sammenheng blir vurdert som en generell skatt/avgift. FSF fremsetter i den forbindelse følgende krav:

- Trygdeavgiften skal ikke behandles som en generell skatt/avgift
- Gjeninnfør todelt avgift, helsedel og pensjonsdel for beregning av pliktig avgift (er todelt ved frivillig avgift)
- Pensjonsdelen påvirkes ikke av pensjonsinntekt, settes til null.
- Endring i helsedelen påvirkes likt av arbeidsinntekt og pensjonsinntekt
- Trygdeavgiften tilbakeføres med 1,7 prosentpoeng for pensjonsinntekt (denne ble innført selektivt for pensjonsinntekt 1.1 2011)

6. Helse og omsorg

FSF viser til at behovet for hjemmebasert omsorg og bistand øker. Tilgangen på kommunale omsorgsboliger er lav. For å tilrettelegge vanlige hjem for å kunne bo hjemme lengst mulig, vil det i mange tilfelle være behov for tilrettelegging/tilpassing av boligen. Dette er tiltak med hensyn på funksjonalitet og tekniske innretninger slik at hjemmet blir et reelt tilrettelagt botilbud tilpasset livssituasjonen. Det må i stor grad etterstrebes å gi den eldre generasjonen et verdig og selvstendig liv. FSF fremsetter følgende krav:

- Midler til eldreomsorgen må øremerkes, subsidært overføres eldreomsorgen til et statlig anliggende.
- Det innføres statlig tilskudd for tilpasning av vanlige boliger hvor det er omsorgs- og bistandstrengende eldre beboere, etter modell av f.eks ENØK.

- Det må vektlegges at en sykehjemsplass for de fleste beboerne er deres hjem. Enerom er hovedregelen, men unntaksvis og etter villighet kan dobbeltrom nyttes.
- Det nedsettes et utvalg for å vurdere kommunenes praktisering av rammevilkårene for egenbetaling ved opphold i institusjon og hjemmebaserte tjenester og bistand.

Landslaget for offentlige pensjonister framsatte sine krav til statsbudsjettet ved brev 28. november 2014, supplert med innspill i brev 11. desember 2014:

1. LOP har gjentatte ganger fremmet krav om at underreguleringen på 0,75 % prosent fjernes. For LOP er det uakseptabelt at pensjonister skal ha en lavere reallønnsutvikling enn ellers i offentlig virksomhet. (LOP har ved en tabell vist at det økonomiske tapet som følge av underreguleringen vil være på 641 000 kroner i 2027 for en pensjonist med en pensjon på for eksempel 350 000 kroner i 2010).
2. LOP har merket seg at fjerningen av avkortning i pensjonen for gifte og samboende ikke går så fort som regjeringen tidligere har lovet. LOP krever derfor fortgang i fjerning av avkortningen, slik at pensjonister kan få lik behandling uavhengig om de er enslige eller gifte/samboende.
3. Kommunesektoren har en presset økonomi, og det tenderer til å gå utover tilbudet til de eldre. Vi har blitt kjent med at sykehjemmene i mange kommuner over tid har svært lav bemanning på natt, men også på dagtid er belastningen på helsepersonalet tungt. I tillegg ser LOP med bekymring på at de hjemmebaserte tjenestene har en underbemanning når det gjelder medisinsk kvalifisert personell. LOP vil derfor at regjeringen stiller høyere krav til pleiefaktoren ved sykehjemmene i kommunene, og at regjeringen således sørger for at kommunene får den nødvendige økningen i sine budsjetter, både til sykehjem og til hjemmebaserte tjenester. LOP mener det er nødvendig å øremerke disse midlene.
4. Tannhelse er en måte å forbygge og øke livskvaliteten for eldre. Tannhelse bør bli en del av det offentlige helsetilbudet, og derfor mener LOP at det på sikt bør det innføres en egenandel for tannbehandlingsutgifter til eldre over 67 år på 3000,- kr, resten må dekkes av folketrygden.
5. LOP mener at det bør utvikles en ordning med tilskudd til frivillige organisasjoner som etablerer aktivitetssentre for eldre. Slike aktivitetssentre bør oppfattes som forebyggende helsetiltak.
6. LOP ser med bekymring på alle sakene som kommer frem i media om uverdig og respektløs behandling av eldre, der også feilmedisinering og omsorgssvikt er en del av bildet.

LOP mener det er på høy tid at også de eldre og/eller deres pårørende nå får et sted å henvende seg hvor deres sak blir ivaretatt. LOP ønsker derfor å forslå at regjeringen vurderer å opprette et nasjonalt eldre-ombud som kan ivareta og tale eldres sak.

7. Skattespørsmål:

- **Trygdeavgiften**
For 2016 vil vi kreve at pensjonistsatsene settes ned. Pensjonistsatsene har de senere årene økt kraftigere enn satsene for lønnsinntekt og annen personinntekt. Det er på høy tid å reversere noe av denne økningen.
- **Minstefradraget**
Det er nå behov en for gradvis opptrapping av øvre grense for pensjonistenes minstefradrag slik at denne ulikheten gradvis utjevnes samtidig som også prosentsatsen for pensjonister bør økes.
- **Skattefradraget for pensjonister**
LOP vil kreve at en opprettholder den reelle effekten av skattefradraget for pensjonister. Dette er kommet som en kompensasjon for innstramminger i bl.a. trygdeavgiften. Etter det er trygdeavgiften øket enda mer. Vi vil påpeke at skal effekten av skattefradraget opprettholdes må beløpsgrensene oppjusteres på linje med den generelle lønnsveksten. Bare da vil nye årskull pensjonister få samme realeffekt av begrensningen som dagens pensjonister. Vi ber om at en foretar en slik oppjustering av satsene i 2016.
- **Fradrag for store sykdomsutgifter**
Dessverre øker sannsynligheten for store sykdomsutgifter med alder. LOP er derfor glad for at regjeringen opprettholder ordningen for 2015. Ved vurdering av ordningen ber vi regjeringen legge vekt på at eventuelle endringer fører til at de som har reelle store sykdomsutgifter får lettelse i skatten.

Unio framsatte krav til statsbudsjettet for 2016 i brev 28. november 2014:

1. Økt kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Unio viser til at gode kommunale helse- og omsorgstjenester til de eldre er avhengig av en sterk kommuneøkonomi, og at disse tjenestene i hovedsak finansieres av kommunenes frie inntekter. I 2015 vil de frie inntektene i følge regjeringens forslag til statsbudsjett øke med 4,4 mrd. kroner. Justert for demografisk utgiftsvekst (2,5 mrd., gammel beregningsmåte), økte pensjonskostnader (0,5 mrd.), ekstra vedlikehold av fylkesveier (0,2 mrd.) og mervest i ressurskrevende tjenester (0,5 mrd.) mv, ville det økonomiske handlingsrommet for kommunenes kjernetjenester med regjeringens forslag bli 0,6 mrd. kroner mindre i 2015 sammenliknet med i år. Med den budsjettavtalen som nå foreligger på Stortinget, anslås de frie inntektene i kommunesektoren å øke med om lag 300 millioner kroner sammenliknet med regjeringens forslag. Rett nok er en god del av de øremerkede økningene knyttet til kommunesektorens kjerne-tjenester, men svært lite av økningene treffer de eldre gjennom det tjenestetilbudet som først og fremst er rettet mot dem. Det blir med andre ord fortsatt mindre til

kommunenes kjernetjenester rettet mot de eldre til neste år, selv med budsjettavtalen. Vi kan derfor forvente redusert omfang og kvalitet på de tjenester som finansieres av de frie inntektene i 2015 rettet mot den eldre del av befolkningen, herunder helse- og omsorgstjenester i kommunene. Dette kommer etter at kommunesektorens handlingsrom justert for demografi mv. ble redusert med 1,8 mrd. kroner i 2014.

Unio krever på denne bakgrunn en kraftig styrking av kommunesektorens frie inntekter i 2016 ut over det som følger av den demografiske behovsveksten, økningen i kommunesektorens Unio krever derfor en kraftig styrking av kommunesektorens frie inntekter i 2016, ut over det som følger av den demografiske behovsveksten, økningen i kommunesektorens pensjonskostnader mv.

En betydelig del av denne økningen må komme de eldre til gode i form av bedret kvalitet på helse- og omsorgstjenestene, og Unio trekker særlig fram følgende momenter:

- Bedring av tilbudet inne pleie og omsorg gjennom videre utbygging av hjemmetjenestene.
- Styrket sykehjemssatsing gjennom økte driftsmidler. Tilskudd til bygging av sykehjemsplasser er ikke nok når hver ny sykehjemsplass vil kreve økte driftsutgifter i allerede pressede kommunekasser.
- Styrking av tilbudet innenfor forebyggende helsetjenester, tverrsektorielt folkehelsearbeid, behandling og rehabilitering.
- Etablering av en opptrappingsplan for rehabilitering og tiltak for å hindre nedbygging i spesialisthelsetjenesten før andre tilbud er på plass i kommunehelsetjenesten.
- Videreføre egne midler til oppstart av hverdagsrehabilitering og implementering av velferdsteknologi i kommunene.

Den generelle bemanningen i helse-, pleie- og omsorgssektoren må økes. Unio krever i tråd med den tidligere omsorgsmeldingen at to tredeler av de nye årsverkene i helse- og omsorgssektoren må være autorisert helsepersonell, ha minimum tre års høyere utdanning og representere en faglig bredde.

Unio mener at den samlede bemanning og i sær den helsefaglige bemanningen i sykehjem og hjemmetjeneste mange steder er uforsvarlig lav. Forebyggende tiltak og avlastningstiltak må styrkes. Unio vil også peke på at når antall eldre øker sterkt vil det bli en ekstra stor utfordring å rekruttere og beholde kompetent personell i helse- og omsorgssektoren.

2. Aktivitetssentre for eldre

Unio mener at det bør utvikles en ordning med tilskudd til frivillige organisasjoner som etablerer aktivitetssentre for eldre. Slike aktivitetssentre bør oppfattes som forebyggende helsetiltak.

3. Den kulturelle spaserstokken

Unio er positiv til at de eldre også i 2015 kan nyte godt av kulturtilbud finansiert gjennom Den kulturelle spaserstokken. Unio ber regjeringen videreføre og helst øke disse midlene i 2016.

4. Justeringer i pensjonistbeskatningen mv.

Unio viser til at en tidligere heltidsansatt i offentlig sektor med gjennomsnittlig lønn eller høyere kom klart dårligere ut med den nye pensjonistbeskatningen for noen år siden. Det samme gjorde tidligere privat ansatte med tilsvarende tjenestepensjonsordninger.

Unio har registrert at regjeringen ikke har gjort noe for å rette opp denne skatteskjerpelsen for disse pensjonistgruppene, til tross for at regjeringens største parti Høyre i valgkampen i 2013 lovet å *"reduseres skatten for dem som fikk skatteøkning av regjeringen i 2011"*.

Unio ber på denne bakgrunn regjeringen i 2016-budsjettet legge fram forslag som reduserer skatteøkningen for disse gruppene. Dette kan gjøres ved å redusere avkortingssatsen for inntekter over 273.650 kroner fra 6 til 3 prosent (nivå-tall for 2015). Samme tekniske løsning ble foreslått av Høyre i 2013.

Unio får stadig reaksjoner fra pensjonistmedlemmer som opplever «under-reguleringen» som urettferdig. Vi regner med at regjeringen registrerer tilsvarende reaksjoner, og vi legger til grunn at dette er et forhold som tas opp i forbindelse med evalueringen av pensjonsreformen.

5. Svart økonomi

Svart økonomi og økonomisk kriminalitet svekker muligheten til å tilby gode helse- og omsorgstjenester for de eldre. Årlig antas det at over 100 mrd kroner unndras beskatning. Dette svekker både grunnlaget for velferden og oppslutningen om det generelle skattenivået, og det rammer i høy grad også kommunesektorens inntekter.

Unio har tidligere gitt myndighetene honnør i kampen mot skatteparadis og skatteunndragelse generelt. Vi oppfordrer regjeringen til ytterligere å styrke arbeidet mot svart økonomi og økonomisk kriminalitet med konkrete og øremerkede bevilgninger til skatteetaten, f.eks. ved å ansette flere skatterevisorer. Unio ber også regjeringen styrke samarbeidet mellom partene i arbeidslivet og kontrolletatene i kampen mot sosial dumping, svart økonomi og økonomisk kriminalitet.

6. Tannhelse

Folks tannhelse er i stor grad avhengig av inntekt. Unio ser for seg at tannhelse må bli en del av den offentlige helsetjenesten. Det vil være god fordelingspolitikk og god helsepolitikk.

På sikt mener Unio at det bør innføres en ordning der tannlegeutgifter for de over 67 år dekkes av folketrygden innenfor et system med egenandeler slik det ellers er for andre helseutgifter.

YS la i brev 27. november 2014 fram sine krav til statsbudsjettet for 2016:

1. Kvalitet og omfang på omsorgsyrkene

YS viser til at andelen eldre øker raskt. Omsorgsykker har lav lønn, mye deltid og lav status, noe som er en dårlig kombinasjon. Allerede i dag har vi utfordringer med rekruttering til omsorgsyrkene, og vi kan vente større utfordringer i nær framtid. Eldre på institusjon er svake brukere som vanskelig kan stille kvalitetskrav til tjenestene de mottar. Offentlig sektor må ikke utnytte dette forholdet for å komme seg unna med billig og dårlig omsorgstilbud. YS mener eldreomsorgen må prege statsbudsjettene i sterkere grad fremover. Lønns- og arbeidsbetingelser som er nødvendige for tilstrekkelig omsorg, må gis rom i budsjettene. Kompetanse hos ansatte er nødvendig for verdige og gode tilbud, og kunnskaps- og ferdighetskrav til omsorgsyrkene må settes høyt nok. Det vil kreve store ressurser, men YS mener dette området må prioriteres. På grunn av demografiske forhold vil eldreomsorg uunngåelig være en sektor i vekst i tiden framover.

2. Kvalitet og omfang på eldreomsorgen

Kapasiteten på sykehjemmene må økes i takt med den økte befolkningen av eldre med omsorgsbehov. Kvaliteten på tilbudet til eldre må være slik at eldre gis en god og verdig alderdom og avslutning på livet. En del av dette må sikres ved at de som pleier eldre, har gode ferdigheter i – og kunnskap om – norsk språk og kultur. Man trenger ikke være norsk for å gjøre en slik jobb, men man må ha tilstrekkelig kompetanse også i dette for å kunne tilby verdig og adekvat omsorg til personer med nedsatte evner til å uttrykke sine reelle behov.

3. Ikke-vridende finansieringssystem i eldreomsorgen

Det er viktig at finansieringssystemet i eldreomsorgen utformes slik at det ikke gir insentiver til taktisk tilpasning fra tjenesteyters side. Det må utformes slik at tjenestetilbyder gir det mest adekvate tilbudet til den enkelte bruker innenfor de rammene som gis fra myndighetene.

4. Verdighet og mestring

Fordi den aldrende delen av befolkningen øker, vil helseforebygging, selvhjelpssatsing og utvikling av teknologiske hjelpemidler løse noen av utfordringene, ivareta verdigheten og avlaste det enorme personalbehovet som ellers vil komme. YS er glad for at regjeringen satser på velferdsteknologi i budsjettet for 2015 og håper man viderefører og intensiverer dette arbeidet. Fortsatt er det slik at grunnkomponentene til verdighets- og mestringsfremmende teknologi er utviklet, men ikke «skrudd sammen» og tatt i bruk i omsorgssektoren, mens det er i bruk i kommersielle produkter. Teknologi-fraværet har en årsak, og departementet bør finne ut hvorfor investeringsetterspørselen ikke er tilstrekkelig til å utløse disse nyvinningene også i omsorg.

5. Eldre arbeidstakere

Eldre arbeidstakere som ønsker det, må kunne stå i arbeid utover de aldersgrenser som eksisterer i dag, og YS støtter regjeringens forslag om å gi flere mulighet til å stå lenger i jobb. Både arbeidsoppgaver og arbeidstid kan tilpasses, og man bør kanskje undersøke om ti-års-spennene fra 60-70, fra 70-80 og fra 80-90 har så store aldersulikheter at ulike, heller enn like tiltak kan være tjenlige. Myndighetene bør gå foran i arbeidet med å utvikle fleksible og motiverende løsninger for å beholde seniorer lengre i arbeidslivet.

Organisasjonene redegjorde for sine krav i møtet 16. desember 2014.

Pensjonistforbundet viste til sine krav, som var sendt inn på vegne av organisasjonene i SAKO-samarbeidet. Pensjonistforbundet påpekte innledningsvis viktigheten av møtene om statsbudsjettet, og at organisasjonene på denne måten også blir kjent med hvilke saker andre pensjonistorganisasjoner prioriterer på dette området.

Pensjonistforbundet mener det nå må gjøres et felles løft for de alders- og uføre-pensjonister som kommer dårligst ut. Forbundet ser for seg et langsiktig arbeid som skal ledes av Arbeids- og sosialdepartement, for å rette opp skjevheter som har oppstått de senere årene. Kravet innebærer at det nedsettes et utvalg som skal arbeide med spørsmålet fram mot statsbudsjettet for 2017.

Organisasjonene viste til at de fleste eldre ønsker å bo hjemme lengst mulig, og det er det ønsket som må ha hovedfokus. Det ble påpekt at velferdsteknologien er et viktig element i tilretteleggingen for å kunne bo hjemme, og at denne teknologien må utvikles og samordnes ved økte bevilgninger over kommende statsbudsjetter. For dem som ikke lenger kan bo hjemme, må det være tilstrekkelig antall sykehjemsplasser. Det er derfor viktig at midler til dette formålet må øremerkes.

Forbundet viste til det stadig større spriket i minstefradraget for hhv pensjonsinntekt og lønnsinntekt og har derfor fremmet krav om at pensjonister må likebehandles med lønnsinntakere. Ellers roste Pensjonistforbundet regjeringen for bevilgningene til tilskuddsordningen for aktivitetssentre og til Den kulturelle spaserstokken, men krever at midlene økes til hhv 20 millioner og 40 millioner i statsbudsjettet for 2016. Forbundet ba departementet ta med seg innspillene i det videre arbeidet og la til grunn at det vil være mulig med en fortsatt dialog om de ulike kravene.

Seniorsaken er fornøyd med å få delta i møtene om statsbudsjettet og viste til sine innsendte krav. Seniorsaken pekte på at kravet om å fjerne underreguleringen av alderspensjoner må sees i sammenheng med kravet om å øke grunnpensjonen til gifte og samboende. For Seniorsaken er det viktigere at underreguleringen fjernes enn at gifte og samboende får høyere grunnpensjon, og ba om det blir regnet på hvordan utslagene blir.

Seniorsaken viste til sitt krav om at trygdeavgiften for pensjonsinntekt settes ned med 1,7 prosentenheter, dvs. tilbake til satsen på 3 prosent som gjaldt før skatteomleggingen i 2011. Ellers er Seniorsaken fornøyd med forslaget om en oppmyking av aldersgrensebestemmelsene i arbeidsmiljøloven, men mener at sykepengereglene må tilpasses endringene her, slik at alle yrkesaktive behandles likt.

Seniorsaken mener at staten må ta et særlig ansvar for eldreomsorgen, for å sikre en skikkelig omsorgstjeneste i kommunene. Det kan enten skje gjennom øremerkede midler eller ved at staten overtar ansvaret. Videre er det nødvendig å øke tilskuddene til bygging av private seniorboliger, og det må innføres en ordning med tilskudd til oppgradering og tilpasning av eldres eksisterende boliger. I kjølvannet av utfasingen av ordningen med fradrag i skatten på grunn av store sykdomsutgifter, som etter Seniorsakens vurdering rammer eldre mennesker nokså tilfeldig, må det alternative løsninger på plass, hvis ikke den tidligere ordningen gjeninnføres.

Seniorsaken viste til viktigheten av at eldre deltar i organisasjonslivet og ba om at det blir vurdert å gjøre medlemskontingenten fradragsberettiget. Avslutningsvis viste Seniorsaken til sitt forslag om å sette av midler på budsjettet til styrking av fysisk aktivitet for eldre (forslaget var ettersendt ved brev til Arbeids- og sosialdepartementet 16. desember og allerede videresendt Helse- og omsorgsdepartementet).

Også **Forsvarets seniorforbund (FSF)** er glad for at aldersgrensene står for fall. FSF påpekte i den forbindelse at også yrkesaktive over 67 år må ha lik rett til sykepenger som andre arbeidstakere, og at arbeidsgiveravgiften reduseres for den samme gruppen. FSF mener at forutsetningen i reguleringsmodellen for alderspensjon om en reallønnsvekst på 1,5 prosent ikke lenger er til stede. Forventet reallønnsvekst må settes ned til 1 prosent, som innebærer at reguleringsfaktoren må reduseres fra 0,75 prosent til 0,5 prosent. Alle pensjonister sikres da minst sin relative andel av velferdsutviklingen. FSF krever videre at tiltak som omfatter både pensjonister og yrkesaktive må gis den samme prosentvise utvikling og viste til endringene i trygdeavgiftssatsen og minstefradraget.

FSF er av den oppfatning at fradragsberettiget medlemskontingent kan medvirke til at flere eldre blir med i pensjonistorganisasjonene. Det er også viktig å styrke de kommunale og fylkeskommunale eldrerådernes rolle.

FSF viste ellers til sine fem krav på skatte- og avgiftsområdet som i hovedsak gjelder utformingen av trygdeavgiften og satsen for pensjonsinntekt. På helse- og omsorgsområdet krever FSF at eldre gis et verdig og selvstendig liv og viste til sine fire krav om øremerking av midler, statlig tilskudd til tilpasning av boliger, enerom på sykehjem og en vurdering av kommunenes praktisering av rammevilkårene for egenbetaling.

Landslaget for offentlige pensjonister (LOP) viste til sine innsendte krav og legger særlig vekt på fem av kravene. Underreguleringen av alderspensjon gir dårligere

reallønnsvekst for alderspensjonistene enn for andre og fører til betydelige forskjeller. Saken må settes på dagsorden i forbindelse med evalueringen av pensjonsreformen.

LOP var forbauset over økningen av trygdeavgiften i 2011, og krever at noe av denne økningen må reverseres. LOP viste også til det store gapet mellom pensjonister og yrkesaktive når det gjelder minstefradraget. Den øvre grensen må trappes opp, og det må skje en gradvis utjevning mellom gruppene.

LOP pekte på at god tannhelse er viktig for eldres livskvalitet. Tannhelse må bli en del av det offentlige helsetilbudet ved at det etableres en egenandelsordning. Når det gjelder andre krav på helse- og omsorgsområdet mener LOP at regjeringen må stille høyere krav til pleiefaktoren ved sykehjemmene. Midlene til både sykehjem og hjemmebaserte tjenester må øremerkes.

Ellers viste LOP til sine andre krav: oppjustering av skattefradrag, fortgang i redusert avkorting i grunnpensjonen til gifte og samboende, økte tilskudd til aktivitetssentre, opprettelse av eldreombud. For øvrig er LOP fornøyd med at fradrag for store sykdomsutgifter er opprettholdt for 2015.

LO hadde ikke sendt inn egne krav, men støtter Pensjonistforbundets krav 1 om krafttak for de av alders- og uførepensjonistene som har minst og krav 2 om at det legges til rette for en reell mulighet til å bo i eget hjem så lenge som mulig. Videre støtter LO intensjonene i forbundets krav 3 om øremerking av midler til kommunal omsorg, men kan ikke støtte krav 4 om likebehandling mellom pensjonister og lønnskakere når det gjelder minstefradraget. LO støtter Pensjonistforbundets krav 5 og 6 om økte bevilgninger til hhv aktivitetssentre og Den kulturelle spaserstokken.

Unio viste til sine innsendte krav og påpekte at det må være konsistens mellom de kravene som Unio fremmer her og det Unio krever som hovedorganisasjon.

Unio er opptatt av en god kommuneøkonomi for å sikre tjenestetilbudet til de eldre og krever derfor en kraftig økning i kommunens frie inntekter i 2016.

Unio viste til skatteskjerpelsen fra 2011 for tidligere heltidsansatte i offentlig sektor med gjennomsnittlig lønn eller høyere. For å redusere skatteøkningen for disse gruppene kan avkortingssatsen for inntekter over 273 650 reduseres fra 6 til 3 prosent.

Det er god helse i god kultur, og Unio ber om at regjeringen viderefører og helst øker bevilgningene til Den kulturelle spaserstokken i budsjettet for 2016.

YS viste til sine krav og pekte på at omsorgsbehovet vil øke i årene framover. Eldre er en sammensatt gruppe med til dels svake brukere, som ikke må nedprioriteres i budsjettsammenheng.

YS er bekymret for kvalitet og kvantitet i omsorgsarbeidet og advarte mot at oppgavens tidsbruk kan undervurderes i normeringen av omsorgstjenestenes tidsbruk. Dette kan brukes for å tildekke et reelt og voksende arbeidskraftbehov. Etter YS oppfatning må Finansdepartementet ta inn over seg at budsjettandelen til eldreomsorgen vil øke betydelig.

YS er fornøyd med regjeringens arbeid med aldersgrensene, slik at flere kan gis mulighet til å stå lenger i jobb. YS viste til at man i Storbritannia har kuttet ut aldersgrensene helt, det vil bli interessant å se evalueringen når den tid kommer.

Organisasjonene utdypet sine krav ytterligere i møtet 28. april 2015, etter at arbeids- og sosialministeren på møtet 16. desember 2014 hadde gitt uttrykk for at organisasjonene gjerne kunne spisse og rangere sine tre viktigste krav til neste møte.

Pensjonistforbundet presenterte sin rapport *"Et krafttak for de som har minst"*, som omhandler enslige minstepensjonister som lever av inntekt under EUs definerte fattigdomsgrense, og som var avgitt på anmodning fra arbeids- og sosialministeren som en konkretisering av forbundets krav 1. Det ble vist til SSBs og OECDs oversikter over andelen eldre fattige (alenboende). Det er uverdigg at grupper i befolkningen lever under fattigdomsgrensen. I rapporten er det vist til at minste pensjonsnivå med høy sats i dag er på om lag 173 000 kroner, mens EUs fattigdomsgrense tilsvarer en inntekt etter skatt på 216 000. Det var i 2014 i underkant av 150 000 personer som mottok minstepensjon, og 50 000 av disse var enslige eller bodde sammen med ektefelle/partner med svært liten inntekt. Pensjonistforbundet ønsker å foreta en korreksjon for å rette opp i fattigdomsproblemer og skjevheter skapt av pensjonssystemet. Tilleggsinntektene (tjenestepensjon, overføringer og kapitalinntekter) er ikke høye nok til å heve det store flertallet over fattigdomsgrensa. Underreguleringen øker avstanden mellom lønsmottakere og minstepensjonister – flere vil altså bli fattige. Pensjonistforbundet krever at regjeringen allerede i 2016 budsjettet starter opptrapping av minste pensjonsnivå høy sats med mål om å oppnå 2,8 G i forbindelse med 2017- budsjettet. Pensjonistforbundet synes dette kravet er så viktig at forbundet toner ned sine øvrige krav til statsbudsjettet 2016.

Seniorsaken hadde spilt inn sine prioriteringer i brev 21. april 2015. Det ble vist til at alderspensjon under utbetaling reduseres med et fast fratrekk på 0,75 prosent. Seniorsaken krever at reguleringsfaktoren på 0,75 prosent fjernes helt eller reduseres. Seniorsaken ber også om at minstepensjonister som ikke nyter godt av skattelettelser blir særlig ivaretatt økonomisk. Seniorsaken viste videre til at reglene om sykestønad må endres slik at arbeidstakere over 67 år har samme rettigheter som andre yrkesaktive så lenge de står i arbeid. Videre påpekte Seniorsaken at det enten skal øremerkes midler til eldreomsorgen i kommunene eller at eldreomsorgen finansieres statlig, samtidig som det i mye større grad enn i dag tas hensyn til kvalitet og kompetanse i eldreomsorgen. Seniorsaken ønsker også at det skal bygges seniorboliger hvor eldre kan ha en aktiv og trygg seniortilværelse. Til sist viste

Seniorsaken at fysisk aktivitet er viktig for eldres funksjon og vitalitet. Seniorsaken har en egen ressursgruppe for helse som særlig arbeider med denne problematikken. Det ble vist til det viktige arbeidet i frisklivscentralene og seniorsentrene i mange kommuner. Det nedlegges mye frivillig arbeid her, og økonomien er trang. Seniorsaken har derfor foreslått at det settes av penger til styrking av fysisk aktivitet for eldre i en egen post i statsbudsjettet, og at det her kan søkes om prosjektmidler.

Forsvarets seniorforbund (FSF) redegjorde nærmere for tre prioriterte krav, som også var innlevert ved brev 28. april 2015. FSF arbeider for at alderspensjonistene skal være omfattet av forutsigbare pensjonsordninger som sikrer pensjonistenes økonomiske og sosiale kår ved at pensjonistene skal være sikret minst reallønnsvesten. FSF mener at forutsetningen for den reallønnsvesten som er lagt inn i dagens reguleringssystem ikke lenger er tilstede. Dagens økonomiske situasjon og fremtidsutsikter må legges til grunn ved regulering av pensjoner under utbetaling. For å sikre større forutsigbarhet og redusere risikoen for negativ kjøpekraftsutvikling, krever FSF at forutsetningen for reallønnsveksten settes ned til 0,5 prosent og at den faste fratrekksfaktoren reduseres fra 0,75 til 0,25 prosent.

FSF viste videre til at trygdeavgiften er hjemlet i folketrygdloven, men i budsjettssammenheng blir vurdert som generell skatt. FSF krever at trygdeavgiften ikke skal behandles som en samordnet avgift, men tilbakeføres til en helsedel og en pensjonsdel. Videre kreves det at trygdeavgiften tilbakeføres med 1,7 prosentpoeng for pensjonspoeng til 3,4 prosent

Til sist viser FSF til *"Forsøksordning med statlig finansiering av helsetjenester"*. FSF gir sin fulle tilslutning til dette tiltaket. FSF krever at det i de deltagende kommunene gjøres en kartlegging av omsorgstjenestens kapasitet og kvalitet, herunder de ansattes kompetanse. Denne kartleggingen gjøres før oppstart 1. januar 2016 og ved forsøkets avslutning.

Landslaget for offentlige pensjonister (LOP) hadde opprinnelig sendt inn 10 krav, men prioriterer nå særlig tre krav, som det ble redegjort nærmere for. LOP viste til at alderspensjon under utbetaling reduseres med et fast fratrekk på 0,75 prosent. LOP krever at reguleringsfaktoren på 0,75 prosent fjernes helt eller reduseres, eventuelt at reguleringsmekanismen endres slik at risikoen for negativ kjøpekraft fjernes. Dette settes på spissen ved årets trygdeoppgjør og kan føre til negativ kjøpekraftsutvikling. Dersom pensjonistene får redusert kjøpekraft i årets trygdeoppgjør er det helt uheldig. Den økte forskjellen i reallønnsvekst mellom pensjonister og lønntakere må reduseres.

LOP har fremmet flere skatte- og avgiftsmessige krav på bakgrunn av at endringer på skatte- og avgiftsområdet har ført til ytterligere forverring av pensjonistenes kår. LOP ber om at trygdeavgiften settes ned, minstefradraget gradvis trappes opp, effekten av skattefradraget for pensjonister opprettholdes og til slutt at regjeringen vurderer skattelette for pensjonister med store sykdomsutgifter.

Til slutt viste LOP til at det er viktig med økte midler til helse- og omsorgssektoren, men at det er ikke hjelper med økte midler dersom man ikke gjør noe med bemanningen i sektoren. Det er for øvrig ikke bare snakk om kvalitet og kompetanse, men også om medmenneskelig kontakt. Økt bemanning og nærvær er nøkkelfordet her og må også prioriteres. Det er viktig med øremerkede midler.

LO hadde ingen ytterligere kommentarer

Unio viste til sine tre prioriterte krav i brev 28. april 2015. Helse- og omsorgstjenestene til de eldre er avhengig av en sterk kommuneøkonomi. Skal tjenestetilbudet til de eldre opprettholdes på samme nivå eller kvaliteten økes, må de frie inntektene økes ut over den demografiske utgiftsveksten. Alternativt må deler av tjenestetilbudet finansieres med øremerkede inntekter. Unio krever at kommunesektorens frie inntekter for 2016 økes med 2. mrd. kroner utover hva som trengs for å dekke den demografiske utgiftsveksten, økte pensjonskostnader og andre utgifter som ikke er knyttet til kjerneoppgavene. Økningen må komme på toppen av en kompensasjon for sviktende skatteinnfang i år og bli en del av en opptrappingsplan over flere år. Unio ser gjerne at mer av de frie inntektene til kommunene øremerkes, hvis det er det som må til for å sikre økte midler til kjerneoppgavene. Videre bør det brukes lovfestede normer og kvalifikasjonskrav på flere områder for å sikre kvalitet i tjenestetilbudet. Unio håper at mer øremerking og normsetting vil gi en redelig og åpen debatt om behov og størrelse på inntektene i kommunesektoren.

Unio viste videre til skatteskjerpelsen fra 2011 for tidligere heltidsansatte i offentlig sektor med gjennomsnittlig lønn eller høyere, og ba om avkortingssatsen for inntekter over 273 650 kroner reduseres fra 6 til 3 prosent.

Videre viste Unio til at fire av ti uføre får en nedgang i sin nettoinntekt på grunn av uføreforhøringen, det vil si personer som hadde uførepensjon før reformen. Unio krever at regjeringen gjør noe med denne situasjonen i år. Unio krever også at regjeringen ser spesielt på uføre med offentlig tjenstepensjon. Her må også tap på grunn av skatteomlegging kompenseres fullt ut.

[YS ble i siste liten forhindret fra å delta på møtet. YS opplyste på telefon at de ikke hadde ytterligere kommentarer til sine innsendte krav, men la særlig vekt på sitt krav 1 om kvalitet og omfang på omsorgssyrkene].

Kommentarer til organisasjonenes krav

Arbeids- og sosialministeren takket i møtet 16. desember 2014 for organisasjonenes innspill, som han ville ta med seg i det videre arbeidet med budsjettet. Han ba om at Pensjonistforbundet til neste møte utdyper sitt krav 1 om et krafttak for dem som har minst. Han orienterte deretter kort om budsjettprosessen videre, der departementene nå ville gjøre sine prioriteringer fram mot mars-konferansen og senere

augustkonferansen, før statsbudsjettet for 2016 legges fram i oktober. Hver enkelt organisasjon kunne til neste møte gjerne konkretisere og spisse sine krav og rangere de tre viktigste.

Ellers var han glad for positive innspill vedrørende arbeidet med aldersgrensene, og han viste til at spørsmålet om sykepenger er et av flere forhold som må vurderes i denne sammenheng. Regjeringen er opptatt av at det på sikt bør vurderes å ytterligere heve aldersgrensen for adgang til opphør av arbeidsforhold på grunn av alder. Det vil derfor bli lagt til rette for en videre gjennomgang av dette området, herunder behovet for tilpasninger i arbeidslivet, i samråd med partene.

I møtet 28. april 2015 berømmet han organisasjonene for å ha spisset og rangert sine krav ytterligere. Det er viktig å få opp tydelige krav, samtidig som prioriteringen har bidratt til en viss "oppdydding" og klargjøring. Kravene gir et godt grunnlag for viktige debatter i forbindelse med regjeringens videre arbeid med budsjettet. Gode debatter er viktig, og det er verdifullt med gode innspill fra organisasjonene. Han viste til kravet fra Pensjonistforbundet om et krafttak for enslige minstepensjonister, et forbillig klart krav som reiser en viktig debatt som han tar på alvor. Statsråden bemerket ellers at alle organisasjonene har fremmet entydige og klare krav i tilknytning til eldreomsorgen. Når det gjaldt krav i tilknytning til konsekvenser av uførereformen, viste statsråden til at uførereformen kun har hatt virkning i tre og en halv måned. Regjeringen tar imidlertid eventuelle uheldige utslag av reformen på alvor. Reformen skal følges opp og evalueres.

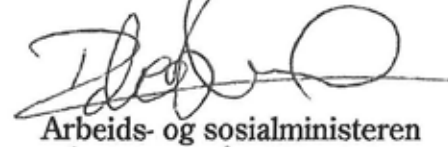
Politisk rådgiver Fredrik Wang Gierløff i Helse og omsorgsdepartementet ga på møtet 16. desember 2014 uttrykk for at han sympatiserte med virkelighetsoppfatningen til organisasjonene. Han pekte på at regjeringen ønsker å legge til rette for at flere eldre kan bo hjemme, og at det bl.a. krever at kompetansen i de hjemmebaserte tjenestene blir styrket. Han viste til mange medieoppslag og innspill den siste tiden som har vist at det er vesentlige mangler knyttet til enkelte deler av omsorgstjenestene, samt helse- og omsorgsministerens kommentarer vedrørende debatten om menneskerettighetsbrudd i omsorgstjenestene. Han viste til at regjeringen mener staten skal ta større ansvar for å sikre kvalitet og kapasitet i omsorgstjenestene. Han vektla også behovet for styrket ledelse i sektoren.

Det er en viktig målsetning at det må være tilgjengelige omsorgstjenester på det nivå bruker vurderes å ha behov for. Han viste ellers til at staten har økt den statlige tilskuddsandelen i arbeidet med å øke kommunenes tilbud av plasser innen heldøgns pleie og omsorg. Regjeringens politikk har gitt resultater, viser oppdaterte tall. For øvrig tar han med seg kravene på departementets område i det videre arbeidet med budsjettet.

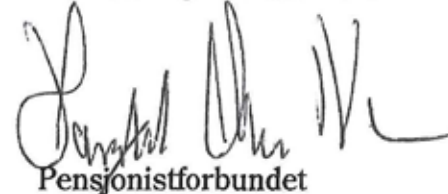
Også representantene fra de øvrige departementene tar med seg innspillene videre.

Arbeids- og sosialministeren takket til slutt for et godt møte og alle de gode innspillene som han tar med seg i det videre arbeidet med budsjettet.

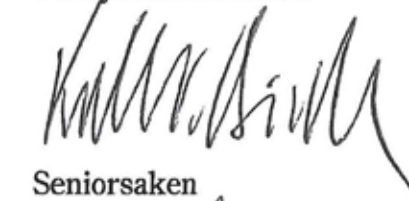
Oslo, 17.6.2015

Arbeids- og sosialministeren

Pensjonistforbundet

Seniorsaken

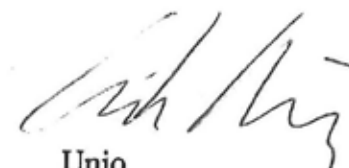
Forsvarets seniorforbund

Landslaget for offentlige pensjonister

Landsorganisasjonen i Norge

Unio

Yrkesorganisasjonenes sentralforbund

Dette vil Pensjonistforbundet jobbe med i 2016.
www.pensjonistforbundet.no/forhandlingsrett

Pensjonistforbundet
Lilletorget 1
0184 Oslo

Ny adresse fra januar 2016:
Hammersborggata 12
0181 Oslo

Tlf: 22 34 87 70

E-post: pf@pensjonistforbundet.no

Det nye sentralstyret. Fra venstre Rolv Skirbekk, Oddbjørg Morseth, Bjørg Hageløkken, Liv Thun, Jan Davidsen, Terje Aasterud, Ragnhild Hagen, Sverre Manum og Sigmund Renshus. (Foto: Johnny Syversen)